Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 21 (20. 288) • 1989 йил 25 январь, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

МАРС ЙЎЛИДА

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ, 23 январь. (ТАСС). 1988 йил 12 июль куни Марс планетаси сари учирилган планеталараро «Фобос» автомат станциясининг учиши давом этмоқда. Ўтган давр мобайнида станция билан 186 та радиоалоқа сеанси ўтказилиб, унда қуёш ва планеталараро муҳит ўрганилди, космик чайқалишлар гаммаси қайд этилди. Ҳаракат траекториясининг кўрсаткичлари ўлчанди. Станция ичидаги системаларнинг иши назорат қилинди.

Учиш программасига мувофиқ, 23 январь куни станциянинг ҳаракат траекториясига тузатиш киритилди. Шу мақсадда ўтказилган баллистик ҳисоб-китоблар учун Евпатория ва Уссурийскдаги совет ер усти пунктларида, шунингдек Голдстоун (АҚШ), Мадрид (Испания) ва Канберра (Австралия)да жойлаштирилган халқаро шохобча радиотелескопларида бажарилган ўлчов маълумотларидан фойдаланилди.

Маневрлардан кейин ўтказилган ўлчовларнинг кўрсатишича, «Фобос» станцияси ҳисоблаб қўйилганига яқин траектория бўйлаб ҳаракат қилмоқда. 23 январгача космик аппарат ердан 177 миллион километр олислашди. 29 январь куни «Фобос» станцияси Марснинг сунъий йўлдоши орбитасига ўтказилади.

Телеметрия ўлчовлари маълумотларига кўра, космик аппарат ичидаги системалар ва илмий приборлар нормал ишлаб турибди. «Фобос» станциясидан олинган илмий ахборот ишлаб чиқилмоқда ва ўрганилмоқда.

ОЛҒА БОРАВЕРИШ, ҚИЙИНЧИЛИКЛАРДАН ЧЎЧИМАСЛИК КЕРАК

М. С. ГОРБАЧЕВнинг

КПСС Москва шаҳар ташкилоти XXVII конференциясида 1989 йил 21 январь куни сўзлаган нутқи

Азиз ўртоқлар!

Конференция арафасида унга тайёргарлик кўриш давомида мен КПСС Марказий Комитети раҳбариятида бошқа ўртоқлар каби шаҳар партия ташкилоти коммунистлари билан учрашдим. Шаҳар партия комитетида активлар билан учрашиб, унда мен пойтахт партия ташкилотининг иши тўғрисидаги ўз мулоҳазаларимни билдирдим. Конференциянинг ўзида эса делегатларнинг гапларини эшитишни истардик. Бироқ менинг нутқ сўзлашим тўғрисида истак бор экан, икки масала: конференцияга муносабатим тўғрисида ва албатта қайта қуриш ҳақида икки оғиз гапириб ўтишни зарур, деб ҳисоблайман, ҳолбуки биринчи масала ҳам қайта қуришга тааллуқлидир.

М. С. Горбачев нутқ сўзлаётган пайт.

ТАСС фотохроникаси

Сизларни шу конференция билан табрикламоқчиман. Бу конференция аввалгиларидан таҳлилнинг бирмунча юқори даражаси билан фарқ қилади. Дабдабабозликдан иборат гап-сўзлар камроқ бўлди, лекин пойтахт турмушининг, шаҳар партия ташкилоти фаолиятининг барча муаммоларини анча чуқурроқ билиб олиш, революцион қайта қуришнинг ҳозирги босқичида партия ташкилотининг ролини теранроқ идрок этиш сезилиб турди. Биз пойтахт коммунистларидан қайта қуришга қаратилган сиёсий йўлни чуқур англаб, қатъиян қўллаб-қувватлаётганликларини эшитганимиз бу ерда делегат сифатида ҳозир бўлган биз учун, Марказий Комитет учун, Сиёсий бюро аъзолари ва аъзоликка кандидатлари учун жуда муҳимдир. Мен буни биринчи ўринга қўяман.

Бундан ташқари бу КПССдаги ва мамлакатдаги ишлар учун ўз зиммасига ҳамиша ғоят катта юмушларни, жуда катта масъулиятни оладиган мамлакатнинг энг қудратли партия ташкилоти қайта қуришни қўллаб-қувватлашигина эмас, бунда пойтахт меҳнаткашларининг хоҳиш-иродаси ҳам ифода этилди. Бу эса ниҳоятда муҳимдир, чунки Москва — мамлакатнинг давлат, сиёсат марказигина бўлиб қолмай, шу билан бирга ғоят улкан илмий, интеллектуал марказ, катта иқтисодий, маънавий потенциал жамланган жой ҳамдир. Шу боисдан КПСС Марказий Комитети москваликларнинг, пойтахт ишчилар синфининг, илмий ва ижодкор зиёлиларнинг фикрига зўр эътибор билан муносабатда бўлади.

Биз жамиятдаги чуқур ўзгаришлар босқичи орқали ўтяпмиз, бу ўзгаришлар турмушимизнинг барча асосий соҳаларига, ҳар бир меҳнат коллективига, ҳар бир оилага, ҳар биримизга дахл қилмоқда. Бу жараён осонликча бораётгани йўқ — ҳеч нарсани жўн қилиб кўрсатмаслик керак. Қайта қуриш локомотив сингари тезлашиб кетиши учун зарур бўлган даражага бу жараён ҳали эришгани йўқ. Биз қайта қуриш жараёнларини ҳали эндигина чинакамига авж олдиряпмиз. Бинобарин мана шу қийин даврда пойтахт коммунистлари ҳамда меҳнаткашларининг овозини бутун совет халқининг овози, деб қабул қиламиз. Бу яна шу боисдан ҳам жуда муҳимки, сиёсатимиз тўғрилигини текшириш учун коммунистларнинг, меҳнаткашларнинг фикридан бошқа восита йўқ. Айниқса, бу фикр демократик муҳитда изҳор этилди.

Ўтган конференцияда бўлгани каби ушбу конференцияда ҳам москваликлар турмуши муаммолари коммунист делегатларнинг, бинобарин эса умуман шаҳар партия ташкилотининг диққат марказида турди, деб ўйлайман. Москваликлар қандай яшашмоқда, ўзларини қандай ҳис этишмоқда? Меҳнат соҳасида ҳам, бутун кундалик турмушда ҳам улар олдида қандай муаммолар турибди? Меҳнат коллективларидаги, шаҳардаги муҳит қандай? Шаҳар хўжалигида қандай жараёнлар бормоқда?

Москванинг ишлаб чиқариш, моддий соҳасини ривожлантиришда жуда кўп муаммолар йиғилиб қолди. Уларнинг ҳаммасига баҳо бериш, пухта ўйлаб кўриш, улар юзасидан амалий қарорларни қабул қилиш керак. Енгил саноат, озиқ-овқат саноатининг баъзи тармоқларида, хизмат кўрсатиш, соғлиқни сақлаш соҳасида пойтахтнинг асосий фондлари мамлакатнинг бошқа кўпгина регионларидагига қараганда ёмонроқдир. Савдо-сотиқни ташкил этишда ҳам Москва мамлакатдаги кўпгина шаҳарлардан орқада қолмоқда.

Бугун ана шу масалалар муфассал ва ўткир қилиб қўйилди. Баъзи делегатлар танаффус пайтида менга: бу қандай гап ўзи, биз партия, давлат ва хўжалик раҳбарлигининг вазифаларини ажратиб, аниқ белгилаб қўяпмизу, конференциядаги баъзи нутқларда эса ишлаб чиқариш, моддий соҳа тўғрисида гап боряпти, дейишди.

Бизнинг ёндашувларимиз партиявий бўлиши, сиёсий иш, сиёсий, идеологик методлар позициясида туришимиз керак, албатта. Аммо ишлаб чиқариш вазифалари ҳам бор. Чунки агар биз инсонни марказий ўринга қўяр эканмиз, унга, унинг моддий аҳволига эътибор кучайиб бориши керак, бу эса кўп жиҳатдан ишлаб чиқаришда ишларнинг қандай боришига боғлиқдир. Аммо бу ҳам ҳали ҳаммаси эмас. Айтингчи, умрининг ярмини ишлаб чиқаришда ўтказаётган ишчи агар машина-ускуналар эскириб қолган, қўл меҳнати кўп, хавфсизлик техникаси орқада қолаётган ва бошқа камчиликлар бўлса, у ўзини қандай ҳис этиши мумкин? Ниҳоят, меҳнат ресурсларининг чекланганлиги, шаҳардаги экология вазияти ҳам мана шу масалаларга ўткир эътибор бериш зарурлигини тақозо этмоқда. Моддий соҳа, ишлаб чиқариш соҳасига ғоят зўр эътибор берилиши зарур. Зеро, партия, совет ва хўжалик органлари ўртасидаги вазифаларни аниқ белгилаб қўйиш жараёни эндигина авж олдирилмоқда.

Министрликларнинг вакиллари бу ерда ҳозир бўлишганидан фойдаланиб, шуни таъкидламоқчиманки, министрликлар пойтахтнинг бутун ишлаб чиқариш соҳасини қайта қуришда амалий ёрдам беришлари керак. Бу — министрликлар ходимларининг партиявий ва давлат бурчидир. Биз қайси томондан ёндашмайлик, Москва ўзига нисбатан устун даражада муносабатда бўлиш ҳуқуқига эгадир. Бу ерда ғоят катта кучлар, малакали ишчилар синфи, илм-фан мавжуд, бу ерда туб иқтисодий ислоҳот доирасида қайта қуриш жараёнларини тезроқ авж олдириш имконияти мавжуд. Худди шундай қилиш керак.

Бунда масаланинг икки томони борки, уларнинг биронтасини ҳам назардан қочирмаслик керак, ўртоқлар. Ишлаб чиқариш муносабатларини шундай қайта қуриш лозимки, инсон ишлаб чиқариш жараёнига ижара, пудрат орқали, хўжалик ҳисоби орқали чинакам хўжайин бўлиб қайтсин, одам бошқарувда, масалаларни ҳал этишда реал қатнашсин. Шундай қилиш зарур, бусиз қайта қуриш силжимайди, ҳеч нарса чиқмайди.

Аммо хўжалик ҳисоби ҳам барча мушкуллардан қутқарадиган восита эмас. Фан-техника тараққиёти — экономикани қайта қуришнинг иккинчи томонидир. Эҳтимол ўртоқ Скоковнинг нутқи кимгадир ёқмаган бўлса ҳам керак. Бу нутқ эҳтимол алоҳида нотиқлик санъати билан ажралмагандир, аммо унда муҳим бир фикр бор эдики, уни соат заводининг директори ўртоқ Самсонов тасдиқлади. Бу фикр маҳсулотни ҳамда ишлаб чиқаришнинг ўзини муттасил ва тез янгилаб туриш керак деган фикр эди. Агар уч йилдан кейин бутун маҳсулот янгиланмаса рақобатчилар бозорда соат заводидан ўтиб кетишади ва у бозорга яна қайта олмайди, деган гапни эшитдик. Ю. В. Скоков ва унинг мутахассислари ва олимлар тўрт йилда маҳсулотни янгилаш ва янги техника даражасига чиқиб олиш лозим деган хулосага келишди. Бу эса бир-бир ярим йил ичида янги маҳсулот ва технологияни ишлаб чиқиш, икки ярим, уч йил мобайнида маҳсулотни кўплаб ишлаб чиқариш ва шу асосда фондларни кўпайтириш, рағбатлантириш омилларини кучайтириб бориш, социал соҳа масалаларини ҳал этиш керак деган маънони билдиради.

Фан-техника тараққиётисиз айниқса Москвада иш юришмайди.

Москвани нопрофил корхоналардан ҳоли қилиш тўғрисидаги масала ҳам тўғри қўйилди деб ўйлайман. Шаҳар комитети ҳам, Марказий Комитет ҳам, ҳукумат ҳам бу муаммони чинакамига олға силжитишлари керак. Шу боисдан мен бу ерда, партия конференциясида хўжалик масалаларига эътибор берилганини маъқуллайман.

Сўзга чиққан ўртоқлар социал муаммолар тўғрисида ташвишланиб гапирганликларини маъқуллайман. Сиёсий бюро ва ҳукумат Москвани ривожлантириш юзасидан турли соҳаларга тааллуқли бир қанча махсус қарорларни қабул қилдилар. Биз бундай ёндашувни асосли деб ҳисоблаймиз, москваликлар шаҳар партия ташкилотининг шу соҳадаги фаолияти бундан буён ҳам қўллаб-қувватланишига умид боғлашлари мумкин.

Мамлакатдаги умумий вазият Москвада акс этади, албатта. Кўпгина товарлар етишмаяпти, жумладан бунинг боиси шуки, бошқа шаҳарликлар шундай товарларни ўзларида топа олмай, кўпинча харид қилиш учун Москвага келадилар. Ҳатто мамлакатда етарли миқдорда ишлаб чиқарилаётган товарлар савдосида ҳам узилишлар рўй бериб туради. Масалан, кир ювиш порошоги оз бўлмаса биринчи ўриндаги муаммога айланиб қолди, ваҳолонки, у илгаригига қараганда уч баравар кўп сотилмоқда.

Истеъмол бозоридаги вазият шундайки, у тартибсиз ҳолга келиб қолган. Ғоят кўп миқдордаги пул айланиб юрибди ва у товар ресурсларидан ажралиб қолган. Шу боисдан ҳар бир киши, ҳатто унга бирон-бир товар керак бўлмаган тақдирда ҳам, эҳтиёт шартдан олиб қўйишга интилмоқда. Бу эса бозорни издан чиқаради. Нопок кишилар тақчилликдан мўмай фойда орттириб қолмоқдалар. Ишчи назорати текширишлари шуни кўрсатдики, товарлар кейинчалик нопок йўллар ва «маҳфий» эшиклар орқали бир неча баравар қимматга сотиш мақсадида яшириб қўйилмоқда.

Аввало бозорни тўлдирадиган товарлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш зарурлиги тушунарли. Буларнинг ҳаммасини ҳал этиш эса осон эмас, бу экономика структурасида чуқур ўзгартишларни тақозо қилади. Биз беш йиллик бошида енгил саноат ва озиқ-овқат саноатини устун даражада ривожлантириш тўғрисида қарор қабул қилдик. Фақат учинчи йилдагина биз оғир саноатдаги 3,5 процент ўрнига беш процентли ўсиш суръатига эришдик. Бизнинг экономикамиз ғоят катта, у муайян даражада бир хилда турибди. Шу боисдан агар биз эрта, индин бирон нарсага эга бўлишни истасак, масалаларни ҳозирнинг ўзидаёқ ҳал қилиш, барвақт замин яратиш керак. Бу ерда ҳозир бўлган министрлар, корхоналар ҳамда партия ташкилотларининг раҳбарлари буни яхши англашлари ва экономикани шу йўналишга буриб юборишлари лозим.

Ўз-ўзидан равшанки, мамлакат молиявий хўжалигини тартибга солиш юзасидан жуда қаттиқ чоралар кўрилиши керак, ўртоқлар. Мен 6 январь куни фан ва маданият арбоблари билан учрашувда бу ҳақда муфассал гапирган эдим. Биз ўтган йили ҳам ишлаб топилмаган пулларни тўлашда давом этдик. Ишнинг бундай давом этиши мумкин эмас. Қоғоз пулни кўпроқ ишлаб чиқиш учун унча кўп куч-ғайрат талаб этилмайди — станокни ишлатиб, босиб чиқараверасан. Хўш, ундан кейинчи? Биз ҳамма жойда пулни ишлаб топиш кераклигини англаб олишимиз шарт. Сизлар: буни ҳукуматдагилар ҳам яхши англаб олишлари керак, чунки бизнинг иқтисодий ислоҳотдаги хатоларимиз ишлаб топилмаган, меҳнатнинг пировард натижаси билан боғлиқ бўлмаган пулни олиш имконини беради, дейишингиз мумкин. Мен шу жумладан кооперативларни ҳам назарда тутяпман. Келинг, қуйидан ҳам, юқоридан ҳам экономикамизни соғломлаштириш билан шуғулланайлик. Энг муҳими — ишлаб чиқаришни кўпайтириш, қилинган иш учун ҳақ тўлаш керак.

Ҳозир прогрессив солиқ жорий этиш керак, деган масала қўйилмоқда. Бу тўғри. Бутун дунёда шундай қилинмоқда, ҳамма жойда прогрессив солиқ мавжуд. Биз бутун рағбатлантириш механизмини, инсонда меҳнат қилиш иштиёқи бўлиши учун, бу иштиёқ шипга бориб тақалмаслиги учун манфаатлар қандай уйғунлаштирилиши кераклигини пухта ўйлаб кўришимиз керак. Агар биз текисчилик тенденцияларида, ёндашувларида қаттиқ туриб олсак, у ҳолда биз ҳозир қаерда бўлсак, ўша жойда қолиб кетаверамиз. Ишга қандай бориб келишган бўлишса, шундай бориб келавериш, баъзида ишлаб топилмаган пулни олавериш, ҳамма нарса қандай бўлган бўлса, шундай бўлавериши жуда кўпчиликка маъқул тушмоқда. Биз бунга рози бўла олмаймиз, деб ўйлайман.

Қадрли ўртоқлар, фикрларимиз ва ёндашувларимиз билан таниш бўлишингиз учун сизлар билан бутунлай ошкора гаплашяпман. Эҳтимол, фикр ва ёндашувларимиз сизларга жуда кескин туюлиши мумкин, начора. Ҳозир, кўпчилик, шу жумладан, журналистлар тўғрисида айтмаганда ҳам экономика мутахассислари ҳам қайта қуриш самараси кам бўлди, ҳозирча бозорда тузукроқ ўзгариш рўй бермади, ҳеч нарса етишмаяпти, меҳнаткашларнинг бир қисми қайта қуришдан хафсаласи пир бўлиб, ҳатто унга салбий назар билан қарамоқда, деган маънода фикр билдирмоқдалар.

Бугунги кунда мамлакатни бошқариб турганлардан кўра эртага ёки бир ҳафтадан кейин ҳамма нарса яхши бўлишини кўпроқ истайдиган кишилар бўлмаса керак. Ҳар биримиз шундай бўлишини истаймиз. Аммо реал турмушда бундай бўлмайди. Бундай мулоҳаза қилиш жиддий эмас. Чинакам сиёсат билан шуғулланмай, осон обрў қозонишни истаган киши шундай фикрларни ўртага ташлайди. У мамлакат ва одамлар тўғрисида эмас, балки фақат қандай қилиб бўлса ҳам ўзига эътиборни жалб этиш тўғрисида қайғуради.

Биз таклиф этилаётган йўлдан бориб, айтайлик, бир миллиард доллар қарз олиб, биринчи, иккинчи ва ҳатто учинчи йили товарлар харид қилишимиз мумкин эди. Бунда унчалик кўп ақл ишлатиш керак бўлмайди. Биз бир вақтлар шундай қилган эдик, ўшанда бизда нефтдан тушган пуллар бор эди. Фан-техника тараққиётини силжитиш, буюмлар сифатини яхшилаш, тармоқлар учун ҳам, коллективлар учун ҳам янги омиллар жорий этиш, структура сиёсатини ўтказиш ўрнига товарлар харид қилган эдик. Биз нефть бозорида вужудга келган аҳвол туфайли бемалол тушган фойдамиз билан ўзимиздаги қийинчиликларни ниқоблаб келдик. Эндиликда эса бундай шароит йўқ ва биз вазиятнинг кескинлигини бирданига ҳис этдик. Шундай сиёсатни давом эттириш керакмиди? Биз буни масъулиятсиз сиёсат деб ҳисоблаймиз ва бундай сиёсат ўтказмаймиз.

Биз мамлакатга, бозорга хизмат қиладиган қувватларни вужудга келтиришимиз керак, биз ўз товарларимизга эга бўлишимиз, озиқ-овқат саноатини «сергак қилиб қўйишимиз» лозим, чунки биз қишлоқда етиштираётган ҳосилнинг 30 проценти нобуд бўлмоқда. Енгил саноат ғоят эскирган. Химияни кўтариш зарур: бутун дунёда газламанинг 70 проценти химиявий йўл билан тайёрланмоқда, айни вақтда улар сифатли, яхши газламалардир. Машинасозлик орқали техника тараққиётини силжитиш ва қолган барча тармоқларни модернизациялаш, энг муҳими эса озиқ-овқат, енгил саноат манфаатларини кўзлаб, экономикани инсонга хизмат қилдириш манфаатларини кўзлаб структуравий ўзгаришларни амалга ошириш даркор. Аммо буларнинг ҳаммаси бирданига рўй бермайди-ку, ўртоқлар. Бу ишни эса сиз билан биз амалга оширишимиз керак.

Ҳозир биз машинасозликка маблағ сарфлашни деярли икки баравар кўпайтирдик, электроникага эса салкам уч ёки ҳатто тўрт баравар кўпайтирдик. Мақсад — фан-техника тараққиётига йўл очиб беришдан иборат.

(Давоми иккинчи бетда).

М. С. Горбачев Ж. Буш билан телефон орқали гаплашди

23 январь кечқурун КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев Америка Қўшма Штатларининг Президенти Жорж Буш билан телефон орқали гаплашди. Ж. Буш АҚШ Президенти лавозимини бажаришга киришганлиги муносабати билан йўлланган қутловлар учун М. С. Горбачевга миннатдорчилик изҳор этди. У ўз фаолиятида иккала мамлакатнинг ва бутун дунё ҳамжамиятининг бахт-саодати йўлида ҳамкорликни кенгайтириш ва ҳамжиҳатликни чуқурлаштириш йўлини давом эттиравершини айтди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари эса совет раҳбарияти Совет — Америка муносабатларига муҳим аҳамият бераётганини ва у мазкур муносабатларни янада яхшилаш йўлларини бундан буён ҳам биргаликда излашга тайёр эканлигига президент умид боғлаши мумкинлигини, бу эса бутун дунёдаги вазиятга ҳам шубҳасиз таъсир ўтказишини айтди.

Суҳбатда бир қанча конкрет масалалар ҳақида гаплашиб олинди. Суҳбат кейинги даврда Совет ва Америка раҳбарияти ўртасидаги мулоқотларга хос бўлган хайрихоҳлик муҳитида ўтди. Ҳамма масалалар амалий руҳда муҳокама қилинди. (ТАСС).

26 МАРТ — СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ КУНИ

МУНОСИБ НОМЗОДЛАР

● «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси бўлинмаларининг меҳнат коллективлари СССР халқ депутатлигига олти киши номзодини таклиф қилдилар. Сўнгра илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси сайловолди конференциясида уларнинг ҳар бирига ўз программасини баён қилиб бериш ҳуқуқи берилди.

Конференция қатнашчилари кўпчилик овоз билан 599-Тошкент—Куйбишев территориал сайлов округидан Озод Маликович Набиевни, 115-Тошкент-Ҳамза миллий территориал сайлов округидан Абдураҳим Қаюмович Пўлатовни СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатдилар.

● 2517-автобазанинг ҳайдовчиси, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг делегати Эргаш Жўрабоев меҳнат коллективи йиғилишида 594-Жиззах территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатилди.

Сўзга чиққан кишилар Эргаш Жўрабоев ҳалол ходимгина эмас, шу билан бирга фаол жамоатчи сифатида ҳам танилганлигини таъкидлаб ўтдилар. У цех партия ташкилотининг секретари сифатида ҳайдовчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш учун кўп иш қилди.

Йиғилиш қатнашчилари Э. Жўрабоев ишончни оқлайди, деб ишонч билдирдилар.

● Избоскан районидаги 20-ўрта мактаб коллективининг сайловолди йиғилишида СССР халқ депутатининг бурчи ва депутатнинг зарур фазилатлари ҳақида очиқ-ойдин гаплашиб олинди. Сўзга чиққан кишилар таъкидлаб ўтганларидек, рус тили ва адабиёти ўқитувчиси Р. К. Усмонов одамларнинг фикрига ҳам қулоқ солади, уларнинг манфаатларини ҳимоя қила олади.

Йиғилиш қатнашчилари 99-Избоскан миллий-территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига Рустамжон Қозоқович Усмонов номзодини бир овоздан кўрсатдилар.

(ЎзТАГ).

ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШЛАРИ — ҚАЙТА ҚУРИШ МАДАДКОРИ

Ўзбекистон Хотин-қизлар республика кенгашининг 24 январь куни Тошкентда бўлиб ўтган пленумидаги суҳбат қайта қуриш шароитларида республика хотин-қизлари ижтимоий ва социал фаоллигини ошириш муаммоларига бағишланди. Кенгаш раиси, Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси Ҳ. Алимова ва кенгаш президиумининг аъзоси, Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари Д. Н. Қобулова доклад қилдилар.

Пленумда хотин-қизларни ижтимоий-сиёсий ишларга фаол жалб этиш, уларнинг КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорларини бажаришда фаол қатнашишлари учун шарт-шароитлар яратиш хотин-қизлар кенгашларининг асосий вазифаси эканлиги таъкидланди. Бир қанча саноат корхоналари, қишлоқ хўжалигидаги хотин-қизлар меҳнат шароитларининг оғирлиги, савдо, соғлиқни сақлаш соҳасидаги камчиликлар қаттиқ танқид қилинди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов нутқ сўзлади.

Пленум ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова қатнашди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбекистон архитектура ва шаҳарсозлигини ривожлантиришдаги хизматлари учун «Узниипградостроительство» институти ходимларига фахрий унвонлар берди:

«ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРХИТЕКТОР» УНВОНИ

Александрович Александр Моисеевичга — бўлимнинг бош архитектор — мутахассиси

Турсунов Хотам Комиловичга — институт илмий бўлими сектор мудири

«ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ҚУРУВЧИ» УНВОНИ

Ғаниев Азиз Валиевичга — институт директори

Штеренштс Виталий Ефимовичга — бўлимнинг бош конструктор — мутахассиси

Капитал қурилиш экономикаси соҳасида кўп йил самарали ишлаганлиги, иқтисодий смета нормативлари соҳасидаги ишланмалари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми институт бўлимининг бошлиғи ўртоқ Нина Николаевна Черновани Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советидан

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети 23 январь куни Тожикистоннинг бир қанча районларида содир бўлган ҳамда иморатларнинг бузилишига ва одамларнинг нобуд бўлишига олиб келган зилзила натижасида халок бўлганларнинг ва барча жабрдийдаларнинг оилаларига, қариндошлари ва яқин кишиларига чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Тегишли иттифоқ ва республика органларига жабрдийдаларга ёрдам бериш ва зилзила оқибатларини тугатиш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўриш топширилди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ   **СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ**   **СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ**

ОЛҒА БОРАВЕРИШ, ҚИЙИНЧИЛИКЛАРДАН ЧЎЧИМАСЛИК КЕРАК

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Биз енгил саноат, агросаноат комплексининг маҳсулотни қайта ишлайдиган тармоқларига оид махсус программалар қабул қилдик, агросаноат комплексининг маҳсулотни қайта ишловчи тармоқлари ўзигагина 77 миллиард сўм ва енгил саноатга 20 миллиард сўм ажратдик. Биз мудофаа саноатимизни ҳозир енгил, озиқ-овқат саноатига хизмат қилишга мажбур этдик ва эндиликда мудофаа саноати ходимларимиз энг замонавий самолёт ишлаб чиқаришдан кўра ана шу тармоқлар учун буюртмаларни бажариш соҳасида кўпроқ тер тўкмоқдалар. Орадан икки йил ўтгач келажак учун замин яратиб, ўз ускуналаримиз кўплаб туркумда ишлаб чиқарилади. Бу бизнинг амалдаги сиёсатимиздир.

Ҳозир қийин. Аммо биз бундан буён ҳам одамларга ҳақиқатни гапираверамиз. Борини айтаверамиз! Қайта қуриш ҳозирдаёқ ҳамма нарсани ўзгартириб юборди, деб устомонлик қилиб, хийла ишлатиб, ўзимизни алдамаймиз. Қандай аҳволдамиз, атрофимизда нималар бўляпти? — деб биз 2—3 йил ўйлаб юрдик. Қайта қуриш сиёсатини ишлаб чиқиш учун вақт талаб қилинди ва ҳозиргина қайта қуришни чинакамига авж олдиряпмиз.

Биз сиёсийислоҳотни амалга оширишга киришдик, партияни қайта қуряпмиз. Меҳнат коллективлари эндигина ўз кучини ҳис эта бошлади. Аммо биз, гарчи айниқса молия соҳасида ва пул муомаласида қийинчиликлар анчагина бўлсада, тўғри, реал йўлдан боряпмиз. Нефть нархи 4—5 баравар арзонлашди. Бу борада яна Чернобиль воқеаси, Арманистондаги зилзила рўй берди. Афғонистон билан боғлиқ анчагина харажатлар бор. Ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши курашга киришдик ва шундай қилганимиздан афсусланмаймиз, бироқ товар оборотида 49 миллиард сўм кам маблағ олдик.

Буларнинг ҳаммасига бардош бериш керак, ўртоқлар, чунки биз экономика, сиёсат, идеология, маданият соҳасида — ҳамма жойда соғлом жараёнларни бошлаб юборяпмиз. Бундай жараёнлар осон кўчаяптими? Йўқ, осон кўчмаяпти ва оғир ботяпти. Қайта қуриш шахсий манфаатларига кучли таъсир қилиб, даромад манбаидан маҳрум этаётган кишилар бор. Улар бизнинг ишимизни маъқуллашмаяпти. Қайта қуриш амалга оширилаётган министрлик ва идораларнинг аппаратларида ҳам бизни ҳамма маъқуллаяпти, деб бўлмайди. Қайта қуриш ҳаммамизга, ҳар бир жойда, ҳар бир меҳнат коллективида ижара, хўжалик ҳисоби орқали дахлдор бўлмоқда. Аммо биз ўз ихтиёримиз билан шундай қиляпмиз, биз бу тадбирларни партия конференциясида ишлаб чиқдик, бутун жамият билан биргаликда муҳокама қилдик.

Биз экономикада қайта қуриш ҳамма жойда амалга оширилишига ишонамиз. Эҳтимол биз агар бир вақтнинг ўзида сиёсий жараённи олға силжитмасак, агар демократиялаш орқали бу жараёнга халқни жалб этмасак, қайта қуриш бир текисда амалга оширилмаслиги мумкин ва ҳатто орқага қайтиш ҳам эҳтимолдан холи эмас. Мана шунинг учун ҳам сиёсий ислоҳот катта аҳамиятга эгадир.

Сиз билан биз ўз тарихимизни, ўз халқимизни биламиз, унга ишонамиз. Халқ қайта қуриш муносабати билан ўз қаддини ростлаб, мамлакат тақдирини қатъият билан ўз қўлига олмоқда. Бу эса қайта қуриш ғалаба қилиши учун энг муҳимидир.

Партиявий ишларимиз тўғрисида икки оғиз гапирмоқчиман. Биз ҳозир партия ўзини сиёсий авангард сифатида намоён этиши учун нималар қилишимиз зарурлигини ҳали англаб етиш йўлидамиз, албатта. Илгари биз барча соҳаларни бевосита партия аппарати орқали бошқарар эдик. Иш шунгача бориб етдики, Марказий Комитетнинг Химия саноати бўлимида, масалан, кремний органик бирикмалар бўлинмаси бор эди. Айни вақтда, биз жамият турмушининг қанча-қанча масалаларини, одамларнинг кайфиятини, маънавий, маданий соҳадаги жараёнларни эътиборсиз қолдирдик! Ахир партия буларнинг ҳаммасини кўриши, билиши, назарда тутиши, ўз сиёсатига асос қилиб олиши ва сиёсатни амалда рўёбга чиқариши, омма орасига бориши керак эди. Биз истиқболни белгилаб беришимиз, янги жараёнларга йўл очишимиз, партия сиёсий авангард сифатида чинакамига ўзини намоён этиши учун барча ишларни қилишимиз зарур. Сиёсий жиҳатдан партиянинг ўрнини ҳеч ким боса олмайди, ошкоралик, демократиялаш, барча жараёнларни идрок этиш, қуйидан бўладиган ташаббуслар кенг қулоч ёзган бугунги кунда эса у жипслаштирувчи қудратли ғоявий-сиёсий кучдир.

Партия ўз ишини тазйиқ ўтказиш йўли билан эмас, бюрократик шакллар орқали эмас, балки сиёсат, идеология орқали, кадрлар билан ишлаш орқали амалга ошириши керак. Партиянинг вазифалари мана шундан иборат, ишимизнинг услуб ва методлари мана шулар билан белгиланиши лозим, бу эса — бошланғич партия ташкилотларига, ҳар бир коммунистга кўпроқ эътибор бериш, одамлар билан янада мустаҳкам алоқа ўрнатиш демакдир. Ишни шундай тарздагина олиб бориш мумкин!

Биз бир партияли системадаги мамлакатда яшаяпмиз, тарихан шундай таркиб топган. Баъзилар жамият муттасил ривожланиши учун кўп партияли система зарур, деб ҳисобламоқдалар. Мен Советларга қарши кимсаларни ҳисобга олаётганим йўқ. Лекин шу фикрни қўллаб-қувватлаётган кишилар бор, чунки улар мамлакатдаги жараёнлар фаол, жўшқин бориши тўғрисида астойдил ғамхўрлик қилмоқдалар. Аммо улар актив ижтимоий турмушни қўллаб-қувватлаб, ёпиқ зоналар бўлмаслигини контрол қилиб, ҳамма нарса яққол кўриниб туришини, халқ қайта қуришда қатнашишини таъминлайдиган механизмни қидириб топиш кераклиги жиҳатидангина ҳақдирлар. Буларнинг ҳаммаси партия сиёсий ислоҳот орқали, демократия, ошкоралик ва танқид механизмлари орқали эришишга ҳаракат қилаётган нарсалардир.

Юзага келаётган қийинчиликларга қарамай, биз бу йўлдан қатъий бораверамиз. Товламачилар ва сафсатабозлар — бир кўпик бўлиб, йўқ бўлиб кетади, асосий қадриятлар — демократиялаш, ошкоралик эса абадий қолади. Биз одамлар кайфиятини билишимиз, уларнинг фикрини ўрганишимиз керак. Бу эса муқобил алоқа асосида тўғри сиёсатни ишлаб чиқишимизга, уни ўз вақтида тузатишимизга имкон беради.

Соғломлаштириш жараёнлари бораётганлигидан чўчимаслик лозим. У ёки бу лавозимни номуносиб тарзда эгаллаб турган, ўз амал курсисига ёпишиб олган кишиларгина бундай жараёнлардан чўчимоқдалар. Одамларнинг ишончини қозонган ва улар қўллаб-қувватлаётган кишилар нимадан ҳам чўчирдилар? Одатдан ташқари вазиятлардан, ошкора муҳокамалардан қўрқмаслик керак. Агар одам социализм тарафдори бўлса, агар у халқ манфаатлари учун курашса, у билан ўртоқларча мунозара олиб бориш даркор, қайта қуришнинг ошкора муҳолифларига эса биз тўғридан-тўғри: халқимиз йўлини танлаб олди, у социализм тарафдори, деб айтишимиз керак. Лекин социализм одамлар учун, одамлар манфаатлари учун очиқдир. Бизни демократия ва ошкоралик билан қўрқитаётган кишилар билан очиқ-ойдин гаплашиб олишимиз лозим.

Партиянинг юмушлари ва вазифалари кўп. Биз қийин, аммо мароқли даврни бошдан кечиряпмиз. Шунга қарамай, бу — буюк даврдир. Биз шундай асосларни вужудга келтиряпмизки, уларни амалга ошириш бизни турмушнинг янги сифатига, жамиятнинг янги ҳолатига олиб чиқади. Бундай жамиятда инсон, унинг манфаатлари, унинг тўғрисида ғамхўрлик қилиш — демократия, ошкоралик, масъулият, интизом, қонун диққат марказида бўлади. Буларсиз, ўртоқлар, демократия ҳам ўз қимматини йўқотади. Жамиятга қарши баъзи унсурлар демократия ниқоби остида шаҳарлар, республикалардаги турмушни издан чиқара бошлаган пайтда халқ бунга қандай муносабат билдирмоқда? Мен шундай хатлар ва телеграммалар оляпманки, уларда одамлар кескин, тортинмай: сизлар қаёққа қараяпсизлар, нима учун қатъийроқ чоралар кўрилмаяпти, деб сўрашмоқда.

Ҳамма нарса қонун асосида амалга оширилиши зарур. Биз кун сайин қонунчиликни тобора кўпроқ таъминлайверамиз. Биз баъзи ўтакетган қайта қурувчиларнинг айрим кадрларни улоқтириб ташлаш тўғрисидаги талабларини рад этамиз, яъни улар аслида эскирган методлар билан иш кўришни таклиф этмоқдалар. Биз ана шундай методлардан воз кечишни истаймиз ва уларни қоралаймиз. Бундай методларга ёпишиб олган кишилар ўзларининг сиёсий дунёқараши, интеллектуал имконияти қашшоқлигини, ўзининг тафаккур савияси пастлигини намоён қилиб қўймоқдалар. Йўқ, биз қонунчиликни мустаҳкамлаб, ошкораликни ривожлантириб, ички партиявий демократияни чуқурлаштира бориб демократик жараённи авж олдираверамиз!

Конференциядаги нутқлардан бирида биз ишчилар синфи билан зарур даражада маслаҳатлашмаётганлигимиз айтиб ўтилди. Мен, тўғриси, бундай деб ҳисобламайман, бироқ танқид қилинаётган экан, уни ҳисобга олиш керак. Буни эслатганлигингиз учун миннатдорчилик билдираман.

Пировардида сизларга, москвалик коммунистларга қайта қуришда қатъий қадам босишни, қийинчиликлардан чўчимасликни, олға томон бориб, тажриба орттиришни, демократия, туб иқтисодий ислоҳот ва кенг ошкоралик шароитида ишлаш маҳоратини эгаллашни тилайман. Ишимиз ривож топишига, қайта қуриш амалга оширилишига шубҳа қилмайман!

●

Илгари хабар қилинганидек, Москва шаҳар партия конференцияси ишидаги танаффуслар чоғида М. С. Горбачевнинг делегатлар билан ўртоқларча суҳбатлари бўлиб ўтди. Қуйида ана шу суҳбатлар мазмунини келтирамиз:

М. С. Горбачев. Умуман айтганда, бугунги кунда ишларимиз жуда кўп. Ҳозир биз истиқболли аграр сиёсатни муфассал ишлаб чиқишимиз ва жамиятга тақдим этишимиз керак. Бу ҳар ҳолда энг долзарб масала. Мана биз ҳозир ана шу масала хусусида бош қотиряпмиз, уни Сиёсий бюрода яна бир бор муҳокама қиламиз. Олдимизда пайдо бўлаётган бутун муаммоларни махсус кўриб чиқамиз. Биз бунга тайёргарлик кўриб, ҳозирги пайтда кўп учрашувлар ўтказяпмиз ва бу практика давом эттирилади. Тўпланиб қолган ҳамма нарса тўғрисида одамларнинг фикрини билиш, уларнинг ўз фикрини айтишига имконият бериш керак. Шундай қилинмаса, Марказий Комитетнинг навбатдаги Пленуми аграр масалалар тўғрисидаги шунчаки навбатдаги фикрлашувга айланиб қолиши мумкин.

Ҳозирги пайтда тараққиётимиз йўллари тўғрисидаги бир мунча умумий масала ҳам ўткир бўлиб турибди. Дарҳақиқат, бир назар ташланг, бутун жамият қайта қуриш йўллари тўғрисидаги мунозарага қанчалик киришганлигини кўрасиз. Шу пайтгача биз қандай жамият қураётган эдик? Аслида нима қурдик? Келгусида социалистик мамлакатимизнинг тақдири қандай бўлади? Биз социалистик қадриятларни сақлаб қоляпмизми ёки қўлдан бой беряпмизми, деб сўрашмоқда. Баъзилар ташвишланиб тўғридан-тўғри: биз белгиланган мақсад сари боряпмизми, деб савол бермоқдалар. Шундай саволлар ўртага қўйилганида, у ким бўлишидан қатъи назар — бунинг аҳамияти йўқ, у мамлакатимизда вояга етган тиниб-тинчимас киши деб биламан. Тузумимиз, танлаган йўлимиз шунчалик бизга сингиб кетганки, шу жамиятда яшаб турганимиз учун буни ҳатто ўзимиз сезмаймиз. Биз олға томон боришимиз керак. Бунинг учун эса биз жамиятимизни янгилашнинг фалсафий ва сиёсий принциплари хусусида ишлашимиз зарур. Ҳозир эса биз бу борада пухта иш олиб боряпмиз. Биз олдимизга қўйилган мақсад сари олиб борадиган йўлни очиб, фикран ёритишимиз даркор. Биз қандай лойиҳа асосида нимани қуришимиз кераклигини аниқ-пухта ва яққол билишимиз лозим. КПСС Марказий Комитетининг апрель ойида бўладиган Пленуми тараққиётимизнинг истиқболларига бағишланади, СССР халқ депутатларининг биринчи съездида ҳам ана шу ҳақда гап боради.

Ниҳоят, иттифоқимиз қанчалик жонланиб кетганлигига, қанча муаммолар тўпланиб қолганлигига бир назар ташланг. Халқ бир жойда бирор нарсадан ташвишга тушаётган бўлса, бу ерда бошқа нарса уни ҳавотирлантирмоқда. Кичик халқларнинг тақдири ҳам ташвишлантирмоқда. Ҳамма жойнинг ўз муаммолари бор. Айни вақтда ҳатто энг катта республикаларда ҳам шундай. Мана, Россияни олиб кўринг. Ахир бу ерда ҳам одамлар қанчадан-қанча нарсалардан ташвишга тушмоқдалар! Рус қишлоғининг тақдири, ёдгорликларимиз, миллатимизнинг илдизлари, давлатчилигимизнинг манбалари мавжуд бўлган марказий Россиянинг тақдири — ғоят катта муаммодир. Партия ана шу муаммони ҳал этиши керак. Ҳаётимиз ана шундай..

Овоз. Биз ўрганяпмиз.

М. С. Горбачев. Албатта. Биз ҳозирдаёқ ўз тажрибамизни ҳам таҳлил этяпмиз. Биз кооперативлар ривожланган социалистик ва капиталистик мамлакатларда бўлдик. Биласизми, қанчақанча янгиликлар олиб келдик! Уларда кооперативлар фаолияти механизмлари ғоят қаттиқдир. Ҳа, экономика шундай бўлиши ҳам керак. Акс ҳолда ҳамма нарсани кўкка совуриш мумкин.

Биз структура сиёсати билан жиддий шуғулланяпмиз. Шу беш йилликнинг ўзидаёқ катта бурилишлар қилишни мўлжаллаяпмиз. Бироқ 1988 йилнинг ўзида, беш йилликнинг фақат учинчи йилида «Б» группаси — енгил ва озиқ-овқат саноати — ўсиш суръатлари жиҳатидан оғир саноатдан сезиларли даражада илгарилаб кетди. Экономикани бирданига тубдан ислоҳ қилиш қийин. Унинг имкониятлари жуда катта. Бир тасаввур қилиб кўринг-а, ўртоқлар, мана шуларнинг ҳаммасини бир вақтнинг ўзида қандай қилиб бошқа томонга йўналтириш мумкин? Энг муҳими — тўғри йўналишдаги ишларимизни авж олдириб юбориш керак.

Биз ҳаммамиз, деярли ҳаммамиз ўрганяпмиз. Тажрибамиз етишмаса-да, виждон ва масъулиятни ҳис этамиз, гражданлик позициясига эгамиз. Бизнинг ватанпарварлигимиз етарли даражададир. Ҳамма нарса ўз жойига тушади, ўртоқлар. Ҳозирнинг ўзидаёқ халқ қайта қуриш изига тушиб олганлиги, мамлакат энди ҳеч қачон аввалги ҳолатга тушиб қолмаслиги кўриниб турибди.

(ТАСС).

ТЕХНИКА РЕМОНТИ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА?

• Фотоайбнома

ИККИ ХИЛ МАНЗАРА

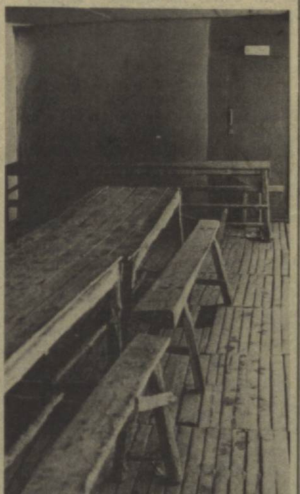

Наманган области. Қишлоқ хўжалиги техникаси ремонтининг бориши тўғрисидаги маълумотномада Чуст районი охирги ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Бундан райондаги барча хўжаликларда ишлар ўлда-жўлда экан, деган таассурот туғилмаслиги керак. Масалан, Калинин номли колхозда ишлар қизғин боряпти. Техника воситаларининг деярли ҳаммаси созлаб бўлинган. Ҳадемай, бу ерда техниканинг экиш мавсумига тайёр эканлиги ҳақида рапорт берадилар. Бунда ушбу колхоз ремонт устахоналарининг энг яхши ходимлари: С. Эргашев, У. Ғозиев, С. Икромов, Б. Холмирзаевларнинг, ветеран ишчи, темирчи Я. Йўлдошевнинг хизмати катта. Ремонтчиларга ишлаш ва дам олиш учун барча шарт-шароитлар яратиб берилган. Слесарлар ва механизаторлар иссиқ овқат билан таъминланишган. Улар чарчаган пайтларида иссиқ хоналарда ҳордиқ чиқаришлари мумкин. Лекин, Калинин номли колхоз раҳбарларига айтадиган битта истагимиз бор. Юқоридаги суратда техника воситалари очиқ жойда сақланаётганлиги тасвирланган. Демак, хўжаликка бостирма жуда зарур. У бунёд этилса, бир неча йил ичида кетган сарф-харажатлар ўрни қопланиши турган гап.

Қўшни «Коммунизм» совхозида эса бошқача, тўғрироғи, бунга қарама-қарши манзарани кўриш мумкин. Бу ерда ҳали ремонтга киришилмаган. Устахоналарда сокинлик ҳукмрон. Техника воситалари ўтган йилдан бери дуч келган жойда ётибди. Устахона қоровули слесарлар бу ерга охирги марта қачон келишди, деган саволга «эслай олмайман», деб жавоб берди. Устахоналарда ремонт ишларини олиб бориш учун энг оддий шарт-шароитлар ҳам йўқ. Совуқ, ҳаммаёқ ифлос. Участка механиги Х. Далабоев ва гараж мудири Ю. Усмонов хўжаликда машина- механизмларга нисбатан бундай совуққонлик билан қаралиши сабабларини тушунтириб бера олмадилар.

Чуст районида «Коммунист» совхозига ўхшаш хўжаликлар кўп. Шу боис умуман район бўйича натижалар ташвишланарлидир.

Суратларда: 1. Калинин номли колхознинг ремонтдан чиққан техника воситалари. 2. «Коммунизм» совхози ремонт устахоналари ошхонасининг кўриниши. Шу туфайли бу ерда ҳеч ким овқатлангиси келмайди.

А. КОВТУН фотолари (ЎзТАГ).

• Ташвишли сигнал

ЭЪТИБОРСИЗЛИК ОҚИБАТИ

Қарши районидаги Энгельс номли совхозда ўтган йили пахта тайёрлаш плани зўрға бажарилди. Машина терими топшириғи эса ўлда-жўлда қолиб кетди. Ялпи ҳосилнинг 54 процентига яқини агрегатлар бункеридан тўкилди, холос. Бу — область ва райондаги ўртача кўрсаткичдан анча паст.

Хўш, аҳвол нега бундай? Таҳлил шуни кўрсатяптики, совхозда техникага муносабатнинг ёмонлиги, ўта эътиборсизлик ва машиналар кучига етарли баҳо бермаслик ана шундай ҳунук оқибатларга олиб келди. Хўжаликда юз берган қолоқликдан хулоса чиқарилгандир, деб ўйларсиз? Афсуски шундай эмас.

Биз яқинда совхознинг ремонт устахонасида бўлганимизда бунга амин бўлдик. Мавжуд 40 га яқин чопиқ тракторидан эндигина 21 таси ремонтдан чиққан. 10 та трактор у ер-бу ери очилганча турибди.

— Эҳтиёт қисмлар етмаяпти, дейди ҳасрат билан тракторчи М. Қўзиев. — Ана шунинг учун кўпинча кунни бекор ўтказяпмиз.

Механизаторнинг эътирозида жон бор. Район агросаноат бирлашмаси эҳтиёт қисмлар билан узлуксиз таъминлай олмаяпти. Натижада 66 та культиватордан 30 таси тайёр. 28 та терим машинаси даладан қандай келтирилган бўлса, шундай турибди. Хуллас ишда унум йўқ.

Совхознинг давлатдан 11 миллион сўм қарзи бор. Раҳбарлар бор техникадан унумли фойдаланиб, харажатларни камайтириш, таннархни арзонлаштириш, ўрнига ҳар йили давлатдан янги техника сотиб олишаверган. Масалан, 1986 йили 101 минг сўмлик, 1987 йилда 134 минг сўмлик, 1988 йилда эса 280 минг сўмлик техника сотиб олинганлиги фикримизнинг далилидир.

Аммо қанчадан-қанча давлат маблағи эвазига олинган қимматли машина-механизмлар очиқ ҳавода лойга қоришиб ётгани ҳеч кимни ташвишлантирмаётир.

Слесарь Р. Шодмоновнинг айтишича, арзимаган болт, гайка учун ҳам бир кунлик ремонт 4—5 кунга чўзиляпти. Ваҳолонки ана шу арзимаган эҳтиёт қисмларни хўжаликнинг ўзида тайёрлаш учун имконият бор. Бироқ болт ва гайка тайёрлайдиган токарлик станоги 1969 йили қандай ўрнатилган бўлса, шундай турибди.

Ҳадемай, кўклам келиб, экин-тикин ишлари бошланиб кетади. Уни ўз вақтида ўтказиш эса машина-механизмларнинг унумли, бенуқсон ишлашига боғлиқ. Шундай экан, долзарб паллада аттанг, деб қолмаслик учун ҳозирданоқ ҳаракат қилиш лозим. Кейин кеч бўлади.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Дунё овози

УЗАРО ИҚТИСОДИЙ ЕРДАМ КЕНГАШИ 40 ЁШДА

БИЗ БИРГАЛИКДА КУЧЛИМИЗ

✦ Ҳамкорликни, социалистик иқтисодий интеграция жараёнларини ривожлантириш ва чуқурлаштириш қардош давлатлар сиёсий ва хўжалик турмушининг тобора қудратли омилига айланиб бормоқда. Социалистик мамлакатларнинг кўп қиррали иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлигининг жаҳонда биринчи халқаро ташкилоти — Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши 40 ёшга тўлган кунида буни эслатиб ўтиш ўринлидир.

Давримиз — босиб ўтилган йўлга танқидий назар солиш, муваффақиятлар ва қўлдан берилган имкониятларнинг, қайта қуришнинг самарали йўлларини излашнинг тўпланган тажрибасидан сабоқ чиқариб олиш давридир. Ҳозир Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар худди шундай қилмоқдалар. Лекин бизнинг ўткирлашган умумий талабчанлигимиз тарихга холисона назар ташлаш имкониятимизга тўсқинлик қилмаслиги лозим. Шу жиҳатдан қараганда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг 40 йил ичида босиб ўтган йўли — халқаро социалистик меҳнат тақсимотидан реал наф олишга қаратилган куч-ғайратларни бирлаштириш ва мувофиқлаштиришнинг изчил йўлидир.

Тўла тенг ҳуқуқлилик ва ўртоқларча ўзаро ёрдам—иқтисодий муносабатларнинг янгича типига, қардошларча ҳамкорлик ва социалистик интернационализм принципларига асосланган халқаро ташкилотнинг ўзига хос энг муҳим жиҳатларидан биридир. Гап чинакам оилавий инсоний анъана ҳақида — кучлироқ, бақувватроқ мамлакатнинг мустаҳкамланиш, қаддини ростлаб олиш, бошқаларга тенглашиб олиши зарур бўлган мамлакатга ёрдам бериши тўғрисида бормоқда. Шу сабабли Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши мамлакатлари иқтисодий тараққиёти даражасини тенглаштириш, уларни бирбирига яқинлаштириш объектив тарихий жараёнга айланди.

Мана ўша жараённи кўрсатувчи мисоллардан бири. Умуман ҳамдўстлик мамлакатларида ялпи саноат маҳсулоти 16 баравар кўпайди. Аммо Болгария каби илгари қолоқ ҳисобланган мамлакатда саноат ялпи маҳсулоти 32 баравар, Монголияда 29 баравар, Руминияда эса 45 баравар кўпайди.

Бу фактларни тарихдан чиқариб ташлаб бўлмайди. Худди шу каби ҳозир Ер шари аҳолисининг ўндан бир қисмига эга бўлган Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши мамлакатлари жаҳон миллий даромадининг тахминан тўртдан бир қисмини ҳосил қилиб, жаҳон саноат маҳсулотининг учдан биридан кўпроғини ишлаб чиқараётганини ҳам тарихдан чиқариб ташлаб бўлмайди. Умумий йўлимиз бошланган ўша даврда эса биз жаҳонда ҳосил қилинадиган миллий даромаднинг бор-йўғи 15 процентига эга эдик ва инсоният саноат маҳсулотининг 18 процентини ишлаб чиқарар эдик.

Биз ишни ана шундан бошлаган эдик. Давр ҳам жўн эмас эди. Етакчи капиталистик давлатлар «Маршалл плани» деб аталган зўравонлик тўқмоғи билан қуролланиб социалистик мамлакатлар ва СССР билан савдо алоқаларини тўхтатиб қўйган эдилар. Ана шундай шароитда Болгария, Венгрия, Польша, Румыния, Совет Иттифоқи ва Чехословакия вакиллари 1949 йил 5-8 январь кунлари Москвада тўпланиб кенгаш ўтказдилар. Улар халқ демократияси мамлакатлари билан СССР ўртасида янада кенгроқ иқтисодий ҳамкорликни амалга ошириш зарурлигини тан олдилар. Шу тариқа Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши тузилди ва у ўша йилнинг апрелиданоқ амалий фаолиятини бошлаб юборди. Кейинчалик ГДР, Монголия, Куба ва Вьетнам Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлдилар.

Ҳамкорлик маълум маҳсулотларни бир-бирларига етказиб бериш ҳамда фан-техника ҳужжатларини бирбирларига текинга топшириш каби дастлабки шакллардан бошланиб, интеграция жараёнларини тобора кўпроқ чуқурлаштириш йўлидан ривожланиб борди. Мамлакатлар ўз халқ хўжалик планларини бевосита мувофиқлаштиришга, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялашга ўтдилар.

1971 йилда қабул қилинган социалистик иқтисодий интеграцияни ривожлантириш ва ҳамкорликни янада чуқурлаштириш ҳамда такомиллаштиришга қаратилган комплекс программа Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши мамлакатлари халқ хўжалигининг тағин ҳам мустаҳкамроқ алоқа қилишига, бирбирини тўлдиришига ва бирбирига қўшилиб кетишига ёрдамлашди. Янги босқичда ҳаёт истиқболли мураккаб вазифани ўртага қўйди. Бу вазифа XXI аср технологияси даврига қадам қўйишга қаратилгандир.

Бундан ярим йил олдин шонли воқеа юз берди — Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши билан Европа Иқтисодий ҳамжамияти ўртасида расмий муносабатлар ўрнатиш хусусида Қўшма ахборот имзоланди. Янги сиёсий тафаккур иккита иқтисодий «блок»ни бир биридан ажратиб турган деворни ёриб ўтишга ёрдам берди. Турли системаларга мансуб мамлакатларнинг тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли ҳамкорлиги замиридаги ҳақиқатан ҳам жуда катта имкониятларни амалга ошириш умиди вужудга келди.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши ичида муаммолар ва ҳал этилмаган вазифалар ҳали жуда кўп, албатта. Фан-техника тараққиёти комплекс программаси тўла самара бераётгани йўқ. Ҳамкорликнинг бевосита алоқалар, тўғридан-тўғри ташқи бозорга чиқадиган қўшма корхоналар ташкил этиш каби истиқболли, сифат жиҳатидан янги шаклларини ривожлантириш талаб қилинади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши ўзининг қирқ йиллик тарихий платформасидан сифат жиҳатидан янги келажак сари назар ташламоқда. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган ўнта мамлакатдан тўққизтаси ўз ораларида товарлар, хизматлар ва бошқа ишлаб чиқариш омилларининг эркин ҳаракат қилиши учун аста-секин шароит яратиш тўғрисида келишиб олдилар. Бундан мақсад — келгусида социалистик ҳамдўстлик давлатларининг бирлашган бозорини барпо этишдан иборат.

В. ПЕТРУНЯ,
ТАСС шарҳчиси.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

Франция якшанба куни Миллат мажлисига ва бир қанча департаментларнинг бош кенгашларига қисман ўтказилган сайловнинг биринчи даврасн март ойида Франция аҳоли пунктлари муниципал кенгашлари сайланиши олдидан кучларнинг сўнгги катта синови бўлди.

Париж яқинидаги Сен-Сен-Дени департаментида ва Марсель сайлов округларидан бирида ўтказилган депутатларни қайта сайлаш ғоят катта сиёсий аҳамиятга эга бўлди. сайлов конституцион кенгаш аввалги овоз бериш натижаларини бекор қилганидан кейин ўтказилди. Сен-Сен-Дени департаментидаги сайловнинг дастлабки даврасн коммунист — номзод Франсуа Асансининг катта муваффақият қозонишига сабаб бўлди. Уни сайловчиларнинг деярли 42 фоизи қўллаб-қувватлади. Франциядаги мавжуд сайлов системаси ФКПнинг вакилига амалда шундай кафолат берадики, бунда орадан бир ҳафта ўтгач, сайловнинг иккинчи даврасн натижасида у Миллат мажлисининг депутати бўлади.

Флорида штатининг Майами шаҳрида тараққийпарвар ташкилот тузган янги ташкилот — Майамида адолат учун курашувчи Бирлашган халқ ташкилоти деб аталади. Ташкилотнинг тузилиши, деди журналистларга унинг асосчиларидан бири юрист Вернон Мейсон, полициянинг қора танли америкаликларга нисбатан зўравонлигига жавобдир.

Полициянинг зўравонлиги ҳозирги пайтда «миллий эпидемия» кўламини олди. Ўтган ҳафтада Майамида содир бўлган фожиали воқеалар бунинг бевосита сабабидир. Ўшанда «қонунчилик ва тартиб посбони» 23 яшар негр йигит Клемент Ллойдни совуққонлик билан отиб ташлаган эди.

(ТАСС).

ЮКСАК БАҲО

Кипр республикаси президенти Г. Василиу ва орол грек жамоасининг етакчи сиёсий партиялари раҳбарлари Кипр юзасидан 1986 йилнинг 1 январида олға сурилган совет таклифларини юксак баҳоладилар.

СССР бундан 3 йил муқаддам эълон қилган «Кипр можаросини бартараф этиш принциплари ва унга эришиш йўллари ҳақида»ги ҳужжат Совет Иттифоқининг бирлашган, мустақил, қўшилмаган ҳамда суверен Кипр учун Кипр халқи олиб бораётган кураш билан чинакам бирдам эканлигидан далолат беради, дейилади «Харавги» газетасида босилиб чиққан суҳбатда.

(ТАСС).

Г. К. ЖУКОВ

Совет Иттифоқи Маршали

СТАЛИН ҲАҚИДА ИККИ ОҒИЗ СЎЗ

Бу ва бошқа баъзи материаллар отам ҳаётлигида эълон қилинмаганди. Отам бу материалларни вақт-соати етгунга қадар ҳеч ким билмаслиги учун (энг яқин кишилардан ташқари) стол ғаладони учун, аниқроғи «пўлат сандиқ» учун ёзганди. Тарих ҳамма нарсани жой-жойига қўйишига унинг ишончи комил эди. Ана ўшанда ҳаммаси керак бўлиб қолади, деб ёзганди.

Кекса авлод кишиларидан Сталин ва унинг халқ олдидаги жиноятлари ҳақида чиқарилаётган ҳозирги материаллар — бу носоғлом кишиларнинг тўқимаси, деган гапларни тез-тез эшитишга тўғри келмоқда. Мана, Сталинни яхши билган ва уруш вақтида у билан ёнма-ён ишлаган Жуков ўз хотираларида бутунлай бошқа нарсаларни ёзган-ку, дейишади. Лекин улар асар қайси йилларда ёзилганлигини, назардан қолган маршал қандай аҳволда бўлганини эътиборга олмайдилар.

Отамнинг китобига мамлакатнинг ўша вақтдаги раҳбарларининг қарашига у ёки бу даражада тўғри келган нарсаларгина кириши мумкин эди. Ўша йилларда Л. И. Брежнев ўз шахсига сиғинишни ҳар қандай йўллар билан рағбатлантирар, Сталин шахсига сиғиниш, унинг кўринишлари ҳақида лом-мим дейилмасди. Георгий Константиновичнинг китобидан баъзи материаллар, шу жумладан армиядаги репрессиялар ҳақидаги боб қарийб тўлалигича олиб ташланганди.

Бу боб АПН нашриёти томонидан тайёрланаётган «Хотиралар ва ўйлар» номли бўлажак нашрига киради.

Бир кун, бу тахминан 1970—1971 йиллар эди шекилли, отам билан телевизор олдида ўтириб, Л. И. Брежнев нутқ сўзлаётган тантанали мажлисни кўргандик. Унинг шанига навбатдаги гулдурос қарсаклардан кейин тўсатдан: «Ота, бу нимаси, яна шахсга сиғинишми!» деб сўраб қолдим. Отам қандайдир бир маюслик билан жилмайиб жавоб берди: «Лекин ҳозир буни бошқачароқ айтилади». Ва буни «тенги йўқ авторитет» деб атади.

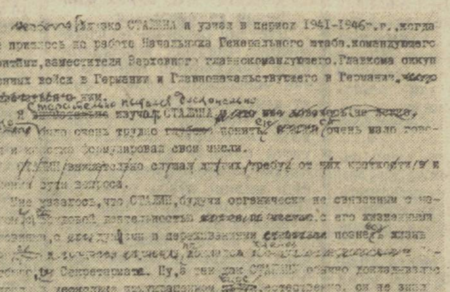
Личность СТАЛИНА я узнал в период 1941-1946 г.г., когда мне пришлось по работе Начальника Генерального штаба, командующего фронтом, заместителя Верховного главнокомандующего, Главкома оккупационных войск в Германии и Главноначальствующего в Германии ... с ним.

«Бадиий ижодиётда энг муҳими ҳақиқатни ёзиш, ёки бутунлай ёзмаслик» — отамнинг қоидаси ана шундай эди. Лекин унинг хотиралар китобига, агар шундай дейиш жоиз бўлса, полковник Брежнев тўғрисида «бегона» сатрлар кириб қолганда бир марта шу қоидага амал қилмаганди. Чунки отам уруш вақтида унинг ҳақида ҳеч нарса билмасди. Юқоридан ана шу сатрларни китобга киритиш таклиф этилаверганда отам бир неча тунларни бедор ўтказди, ҳадеб ўйлавериб, бошига қаттиқ оғриқ кирди (отам ўша вақтда жуда касал эди). Шунда онам — Галина Александровна, биринчидан, бўлажак китобхонлар бу сатрларни сен ёзганлигингга ишонишмайди, иккинчидан, агар сен муроса қилмасанг, китоб умуман чиқмайди деб отамни кўндирди. Отам ҳам китобининг чиқишини орзиқиб кутарди. Ўзининг кўп йиллик меҳнат ҳосиласини кўрмай, оламдан кўз юмушдан қўрқарди.

Ҳозир орадан 20 йил ўтди. Ўқувчиларга таклиф этилаётган материал бўлажак мақоланинг ҳомаки вариантими, ёки у бошқа бирон нарсага бағишланганми, буни айтиш қийин. Георгий Константинович келажакда Сталин ҳақида батафсил ҳикоя қилиб беришни ният қилиб, «Сталин ҳақида икки оғиз сўз» деб ном қўйган бўлиши мумкин. Бувим Клавдия Евгеньевна машинкада ёзиб берган бу бир неча саҳифа (бувим отамнинг ҳамма ёзганларини машинкада ёзиб берар эди.) Ф. Раскольниковнинг Сталинга ёзган ва ҳеч ким билмаслиги учун пўлат сандиққа яширилган хати билан биргаликда сақланарди. (Ф. Раскольниковнинг Сталинга хати ўша йилларда бамисоли бомба эди. Отам оламдан ўтгандан кейин, дафн маросими ўтиб бўлиши биланоқ бизнинг чорбоғимизга, шунингдек уйимизга катта идорадан комиссия келиб, Г. К. Жуковнинг архивини олиб кетишга ошиқди. Агар бу ва бошқа материаллар ўша вақтда олиб кетилганда, балким, улар ҳақида ҳеч ким билмас ва бизнинг тарихимиз жуда муҳим гувоҳномадан бебаҳра қолган бўлур эди.

Баъзи газетхонлар бу материалнинг чин эканлигини билиб ажабланишларини, баъзилари хафа бўлишларини ҳам биламан. Лекин отамнинг иродаси шундай эди — у тарих учун нима қолдирган бўлса, ҳаммаси мавриди келиб эълон қилиниши керак. Мен отамнинг шу васиятини бажо келтиряпман.

Газетхонга ҳавола этилаётган бу материал, шунингдек бошқа баъзи материаллар (иш юзасидан ва шахсий ўзаро хатлар, ён дафтар ёзувлари, менинг хотиралар ва ҳакозолар) ҳозир мен тайёрлаётган «Жуков — менинг отам» деган китобга киради. Отам Куприннинг қизи ёзган «Куприн — менинг отам» китобини ўқиётиб, менга ҳам ёзаётган асаримга шундай ном беришни маслаҳат берган эди.

Мария ЖУКОВА,
Г. К. Жуковнинг кенжа қизи.

МЕН Сталин билан 1940 йилга қадар шахсан учрашган эмасман. Уни матбуотдан, у билан мулоқотда бўлишга тўғри келган кишиларнинг гапларидан билганман.

Тарихнинг чинакам ижодкори халқдир деб таълим берадиган марксча-ленинча қоидага амал қилмаган Сталин 30-йилларнинг бошларидаёқ партия Марказий Комитети билан унча лик ҳисоблашмай қўйди. Ўзига итоаткор ижрочиларни Сиёсий бюрога тўплаб, ўзининг бутун фаолиятида Сиёсий бюро ва Марказий Комитет секретариатига суяниб иш кўрадиган бўлди ва бу баобрў органларнинг бошига ўзи чиқиб диктатор бўлиб олди. Итоаткорлар Сталиннинг ҳамма кўрсатмаларини сўзсиз қабул қилиб, уни партия ва халқнинг буюк доҳийси даражасига олиб чиқдилар, бу йўлда кўп ҳолларда В. И. Лениннинг номини тушириб қолдирдилар.

Сўнгги йилларда даҳшатли тус олган шахсга сиғиниш шу тариқа бошлаб берилди.

Эркатойлик шундай бунёд этилди, унга сиғинувчилар уруғи шу тариқа кўпая бошлади. Бу борада айниқса Берия, Ворошилов, Маленков, Молотов, Каганович, Жданов, Булганин, Шкирятов ва бошқалар айниқса ўрнак бўлишди.

Мен бу ўринда республика, ўлка ва область ташкилотларининг раҳбарлари исм-шарифларини эслаб ўтирмайман. Улар шундоқ ҳам жойларда Сталинни кўкларга кўтариб мақтар эдилар.

Бирон даражада Сталинга сиғинишга қарши чиққанларни тезда йўлдан олиб ташланар эди.

Партия ва халқ учун 1937—1939 йиллар айниқса оғир давр бўлди. Бу вақтда қўрқув авж олганлиги ва партия Марказий Комитетининг Сиёсий бюросида партиявий сезгирлик бўлмаганлиги оқибатида, Сталиннинг айби билан партиянинг, Қуролли Кучларнинг кўзга кўринган минглаб ходимлари — Ватанга садоқатли ватанпарварлар ва мамлакатнинг талантли раҳбарлари ҳор қилинди.

Албатта, Сталиннинг кўрсатмасига кўра ҳеч бир айбсиз минглаб кишилар бадном қилинганлиги, уларнинг болалари ва оила аъзоларининг ҳаёти лат еганлиги учун уни кечириб бўлмайди. Лекин фақат Сталиннинг бир ўзинигина айблаш адолатдан бўлмас.

У билан бирга Сиёсий бюронинг ўша вақтдаги бошқа аъзолари ҳам жавоб беришлари керак. Чунки улар бутун антипартиявий, айниқса мамлакатимизнинг ҳамма бурчакларида НКВД органлари томонидан авж олдирилган тартибсизликлардан хабардор эдилар.

1957 йилда КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленумида Молотов, Каганович, Маленков ва бошқаларнинг фаолияти муҳокама қилинаётганда мен Ежов ва НКВДнинг бошқа ходимлари томонидан Сталинга берилган рўйхатнинг бир қисмини ўқиб берган эдим. Рўйхатга киритилган шахслар Сталин, Молотов, Ворошилов ва Каганович томонидан ҳеч бир суд қилинмай, отишга ҳукм қилинган эди.

Гўёки катта ҳарбий-сиёсий исёп тайёрланаяпти, деган миш-мишлардан ўтакаси ёрилган Сталин ва шунингдек унинг Сиёсий бюродаги шериклари қамоққа олинганларнинг биронтаси билан гаплашиб кўришни, улардан қандай қилиб «душманлик» содир бўлганлигини сўраб билишни ўзларига эп кўрмадилар. Маҳлуқона қўрқинч, уччига чиққан шубҳалар, Сталиннинг социализм қурилиши даврида синфий кураш муқаррар равишда кучаяди, деган гапи қора ниятни амалга ошириб бўлган эди. Чет эл разведкаси давлат хавфсизлиги органларига суқилиб кириб олганида, у ўзининг агентураси орқали бизнинг кишиларнинг гўёки антисовет фаолияти ҳақида тўқиб чиқарган хабарлар етказиб турганда аҳвол айниқса оғирлашди ва бу билан Ватанимизга, мамлакат мудофаасига тузатиб бўлмас зарар етказилди.

Мен Сталинни 1941—1946 йиллар даврида, Бош штаб бошлиғи, фронтларнинг қўмондони, Олий Бош қўмондон ўринбосари, Германиядаги оккупация қўшинлари Бош қўмондони ва Германиядаги Олий бошлиқ бўлиб ишлаган кезларимда яқиндан танидим.

Мен Сталинни синчиклаб ўрганишга ҳаракат қилдим, лекин уни тушуниб етиш жуда қийин эди. У кам гапирар ва ўз фикрларини қисқагина қилиб тушунтирарди.

Менинг назаримда халқ ва унинг меҳнат фаолияти билан, унинг ҳаёт шароитлари, ўй-фикрлари ва ички кечинмалари билан яқиндан боғлиқ бўлмаган Сталин халқнинг ҳаётидан Сиёсий бюро ва секретариат аъзоларининг докладларига қараб огоҳ бўларди. Лекин Сталинга масалалар, одатда, бўяб-бежаб етказилганидан кейин, табиийки, у мамлакатдаги, халқ ҳаётидаги ҳақиқий аҳволдан воқиф бўлолмасди.

Шундай бўлса ҳам, Сталинга инсоф билан баҳо бериш керак. У одатда шошма-шошарлик билан қарор қабул қилмасди. Масалалар Госпланга ёки одатда Сиёсий бюро аъзоларидан бири бошчилик қиладиган ваколатли комиссияга синчиклаб кўриб чиқиш учун топширилар эди.

* * *

...Операцияларни ташкил этишда ўзининг ожизлигини сезиб, шунингдек мамлакатнинг жанубида катта муваффақиятсизликлар юз бергани таъсирида 1942 йилда Сталин менга Олий Бош қўмондон ўринбосари вазифасини таклиф этди.

Мен ўзимнинг характеримни, биргаликда ишлашимиз қийин бўлишини гапириб, аввалига рад жавобини бердим. Лекин Сталин бундай деди: «Вазият мамлакатга катта хавф соляпти, Ватанни душмандан ҳар қандай воситалар билан, ҳар қанча қурбонлар бериб бўлса ҳам қутқариш керак. Икковимизнинг характеримизга келганда, қўйинг, уни Ватан манфаатларига бўйсундирайлик».

Мен Ватанга хизмат қилишга доим тайёрман, деб жавоб бердим.

Шуни ҳам айтиш керакки, шу дақиқадан бошлаб Сталин мен билан маслаҳатлашмасдан туриб, операцияларни ташкил этиш масалалари бўйича ҳеч қандай қарорлар қабул қилмади.

Деярли бутун уруш давомида мен унинг ҳурмати ва ишончини қозондим. Бу эса менга операцияларни ташкил этиш ва ўтказиш тадбирларини муваффақиятли амалга ошириш имконини берди.

Урушнинг охирларида, аниқроғи Курск ёйидаги жанглардан кейин Сталин умуман ҳарбий масалаларни бир мунча яхши тушунадиган бўлиб қолди.

Лекин бу ўринда мен шуни қайд қилишим керакки, Сталин энг катта операциялар ўтказилаётганда, биз бу ишларга муваффақ бўлган пайтларимизда бу ишларнинг ташкилотчилари шанига қандайдир соя солишга, бунинг учун мана бундай усуллардан фойдаланишга ҳаракат қиларди: операциялар яхши бораётганлиги маълум бўлганда у фронтларнинг қўмондонлигига ва штабларига, армияларнинг қўмондонлигига қўнғироқ қилар, баъзан корпусларнинг қўмондонлари билан ҳам гаплашиб чиқарди ва Бош штаб томонидан тузилган энг сўнгги вазият тўғрисидаги маълумотлардан фойдаланиб, улардан операциянинг қандай ривожланаётганлигини сўрарди, маслаҳатлар берарди, уларнинг нимага эҳтиёж сезаётганлиги билан қизиқсинарди, ваъдалар берарди ва бу билан уларда Олий Бош қўмондон ўз ўрнида ҳушёр турибди, ўтказилаётган операцияларни бошқаришни ўз қўлида маҳкам ушлаб турибди, деган тасаввур туғдирарди.

Олий Бош қўмондоннинг бундай қўнғироқларидан А. М. Василевский иккимиз фақат фронтларнинг қўмондонларидан хабар топардик, чунки у бизни четлаб ҳаракат қиларди. Душман Ватанимиз чегараларидан суриб чиқарилганда ва операциялар Польша, Шарқий Пруссия, Чехословакия территориясига кўчганда эса Сталин бу вақтда фронтлар группаларининг ҳаракатларини мувофиқлаштираётган Олий бош қўмондон Қароргоҳи вакиллари лавозимини умуман бекор қилди ва барча фронтларни бошқаришни бевосита Қароргоҳ зиммасига юклашни буюрди.

Менга ва Василевскийга фронтларга қўмондонлик қилиш буюрилди. Менга — Рокоссовский ўрнига 1-Белоруссия фронтига, Василевскийга — ҳалок бўлган армия генерали Черняховский ўрнига 3-Белоруссия фронтига қўмондонлик қилиш топширилди.

Бунинг маъноси равшан эди. Сталин душман устидан ажойиб ғалабани ўзининг шахсан қўмондонлиги остида якунламоқчи, яъни 1813 йилда Александр I Кутузовни бош қўмондонликдан четлатиб, бу вазифани ўз зиммасига олганини, Наполеон армиясини тор-мор келтирган шавкатли рус қўшинлари олдида Парижга оқ отда кириб борганлигини такрорламоқчи эди.

* * *

1944 йилнинг куз кунларидан бирида Сталин шахсан мен билан гаплашаётиб, бундай деди:

«1-Белоруссия фронти Берлин йўналишида турибди. Бу энг муҳим йўналишга биз Сизни қўймоқчимиз, Рокоссовскийни эса бошқа фронтга тайинлаймиз».

● Олий Бош қўмондон Қароргоҳининг бошлиғи армия генерали Г. К. Жуков Сталинград районида

(«Г. К. Жуков» фотоальбомидан олинган сурат).

Мен хоҳлаган фронтга қўмондонлик қилишга тайёрман, лекин Рокоссовский 1-Белоруссия фронтидан олинса хафа бўлади-ку, деб айтдим.

Сталин: «Сизнинг тажрибангиз катта, бундан буён ҳам менинг ўринбосарим бўлиб қолаверасиз. Хафа бўлишга келганда биз уятчан қиз болалар эмасмиз-ку. Ҳозир мен Рокоссовский билан гаплашаман».

Поскребишев Сталинни Рокоссовский билан телефон орқали тез боғлади.

Рокоссовскийга ўзининг қарорини айтиб, Сталин Сизни 2-Белоруссия фронтига ўтказсак розимисиз, деб сўради. Рокоссовский ўзини 1-Белоруссия фронтида қолдиришни сўради. Лекин Сталин деди: «Бундай қилиб бўлмайди. Бош йўналишга Жуковни қўйишга қарор қилинди, Сизга эса 2-Белоруссия фронтини қабул қилишга тўғри келади».

Сталин беҳудага бундай қилмаётган эди.

Шу пайтдан бошлаб Рокоссовский билан менинг ўртамда илгаригидек қадрдонлик, дўстлик муносабатлари қолмади. Урушнинг тугаши яқинлашган сари, Сталин маршаллар — фронтларнинг қўмондонларини бир-бирига кушанда қилаверди, кўпинча уларни тўқнашишга олиб бориб, орага нифоқ, хасадчилик уруғларини сочди ва носоғлом шуҳратга ундади.

Афсуски, қўмондонлардан баъзи бирлари юзингда кўзинг борми демай, энг оддий одамгарчилик қоидаларини ҳам бузиб, амалпарастлик кайфиятига берилиб, Сталиннинг заиф томонидан фойдаландилар, унда урушнинг энг оғир йилларида таяниб иш кўрган кишиларга нисбатан қандайдир бефарқликни авж олдирдилар.

Бундай одамлар Сталиннинг қулоғига бўлар-бўлмас ҳар хил гапларни шипшитиб, унинг олдида ўзларини жуда беғубор қилиб кўрсатишга уриндилар. Урушнинг охирларида шундай ишлар билан айниқса маршал И. С. Конев кўпроқ шуғулланди.

Бизнинг қўшинларимиз зарбаларига душман бардош бера олмай қолган Курск ёйидан бошлаб, Конев бошқа ҳамма қўмондонлардан кўра Сталинга кўпроқ хушомадгўйлик қила бошлади, операциялар ўтказишдаги ўз «қаҳрамонликлари» билан мақтанди ва айни вақтда ўз қўшниларининг ҳаракатларини камситиб гапирди.

Н. В. Ватутин қўмондонлигидаги 1-Украина фронти ва И. С. Конев қўмондонлик қилган 2-Украина фронти кучлари билан ўтказилган Корсунь—Шевченковск операцияси ҳамон эсимда. Бу фронтларнинг ҳаракатларини бир-бирига мен мувофиқлаштирганман. Операция муваффақиятли борарди. Ватутиннинг қўшинлари яхши ҳаракат қилишаётган эди. Лекин операция охирида қамал қилинган душман қолдиқлари бўрондан фойдаланиб, Ватутин қўшинларининг жанговар тартиблари орасидан ёриб ўтиб кетди.

Сталин шу заҳотиёқ менга қўнғироқ қилиб, асабийлашиб сўради: «Сиз душман Ватутин фронтини ёриб ўтганлигидан ва Корсунь—Шевченковск районида қамалдан чиқаётганидан хабардормисиз?»

Мен жавоб бердим: «Йўқ, хабарим йўқ, менингча, бу ҳақиқатга тўғри келмайди».

Шунда Сталин мени койиди ва ҳозиргина унга Конев телефон қилиб, душман ёриб ўтганлигини хабар қилганлигини айтди. Кейин бундай деди: «Мен операцияни туґаллашни Конев қўлига топширмоқчиман, Сиз Ватутин билан бутун эътиборни ташқи фронтга ва Проскуровск—Черновицк операциясига қаратганингиз маъқул».

Ўшанда мен Сталинга операцияни тамомлашга узоғи билан уч кун қолганлигини айтдим. Корсунь—Шевченковск операциясида 1-Украина фронти бош рол ўйнаганлигини, Ватутин ва у бошчилигидаги қўшинларнинг жанговор хизматлари муносиб баҳоланмаса улар ҳафа бўлишларини айтдим.

Сталин телефон трубкасини қўйиб, мен билан гапни тамом қилди. Орадан икки соат ўтгандан кейин эса қамал қилинган душманни тугатиш бўйича сўнгги ҳаракатларни Коневга топшириш ҳақида директива олинди.

Иш манфаатлари нуқтаи назаридан шундай қилиш керакмиди?

Йўқ, бундай қилиш лозим эмасди. Бу Сталинга Конев, Ватутин ва менинг ўртамга янада каттароқ нифоқ солиш учун керак эди. Конев бунда яхши иш қилмади.

Менинг инжиқлигимни билган Сталин кейинги операцияларни ўтказишда ҳам мени Коневга, Рокоссовскийга ва бошқаларга, уларни эса ўз навбатида менга қарши бир неча бор гиж-гижлатмоқчи бўлди. А. М. Василевскийга мендан нолир, менга эса Василевскийдан нолир эди. Лекин А. М. Василевский бамаъни одам бўлгани учун Сталиннинг иғволарига учмади. Сталинга буларнинг нима кераги бор эди? Ҳозир ўйласам, буларнинг ҳаммаси атайлаб, Қуролли Кучларнинг олий қўмондонлиги аҳил коллективини бир-биридан ажратиб қўйиш учун қилинаркан. Сталин Берия ва Абакумовларнинг иғво гапларига учиб ана шу коллективдан ҳеч бир асоссиз ҳайиқа бошлаганди.

1945 йилнинг апрель ойи охирида урушни поёнига етказаётган Берлин операцияси кетмоқда эди. 1-Белоруссия фронти қўшинлари Одерда немислар мудофаасини муваффақиятли ёриб ўтиб ва мудофаанинг биринчи чизиғини тор-мор келтириб, Зеел тепалигида жойлашган ва бизнинг қўшинларимиз атакалари учун жуда ноқулай бўлган мудофаанинг иккинчи чизиғида қаттиқ қаршиликка дуч келдилар.

Операцияни барбод қилмаслик ва душманга Берлин йўналишида бизнинг атакаларимизни қайтариш имконини бермаслик учун мен Зеел тепалигида душман мудофаасини албатта тор-мор келтириш учун 1- ва 2-танк армияларини жангга солишга қарор қилдим.

17 апрель куни кечқурун Сталин менга қўнғироқ қилди. Бу вақтда мен 8-армиянинг қўмондонлик пунктида Чуйков ҳузурида эдим.

Сталин бундай деди: «Сиз Берлин йўналишида душманга етарли баҳо бермаяпсиз. Мен ҳозирнинг ўзидаёқ Берлинга кириб боряпсиз деб ўйлагандим, Сиз эса ҳамон Зеел тепалигидасиз. Коневнинг иши яхши юришяпти. Шунинг учун фронтлар ўртасидаги чегараларни ўзгартирсак, Конев ва Рокоссовскийнинг асосий кучларини Берлинга бурсакмикан?

Мен жавоб бердим: «Душман ҳамма резервларини Берлин районидан олиб, менинг ихтиёримдаги қўшинларга қарши ташласа ёмон бўлмайди, биз уларни Берлиндан анча узоқда тор-мор келтирамиз, бу эса Берлиннинг олинишини енгиллаштиради ва тезлатади.

1-Украина фронти қўшинларининг анча яхши ҳаракат қилаётганлигига келсак, у ерда душманнинг қўшинлари жуда оз. лекин, афтидан, душман Коневга қарши анча катта куч ташлашга мажбур бўлади. Шундан кейин ҳужум суръати пасайиб кетади. Ҳозир фронтларнинг чегараларини ўзгартириб бўлмайди. Коневнинг асосий группаларини тезроқ Эльбага ҳаракат қилдириш, Тюрингияни эгаллаш ва кейин уни Прагага ўтишга тайёрлаш керак. Менимча, фронт қўшинлари узоғи билан 22-апрелда Берлинга ёриб киришади. Рокоссовскийга келганда, у 22-апрелгача асосий кучлари билан фақат Одерни кечиб ўта олади, холос ва ўз группалари билан белгиланган Берлин районига ўз вақтида чиқа олмайди, бунинг зарурати ҳам йўқ». Орадан бир соат ўтгач, мен Бош штаб бошлиғи генерал А. И. Антоновга қўнғироқ қилдим ва ундан Сталин нима учун Берлин операцияси тақдири тўғрисида ташвишланиб қолди, деб сўрадим.

Антонов деди: «Менинг бундан хабарим йўқ. Фақат унга Конев телефон қилиб операция муваффақиятли бораётганини айтганини биламан, холос».

* * *

1946 йил март ойининг бошларида Сталин Берлинга менга телефон қилиб бундай деди: «Булганин менга бизнинг Қуролли Кучларимизни бошқаришни урушдан кейин қайта қуриш лойиҳасини келтирди. Қуролли Кучларнинг асосий раҳбарлари орасида Сизнинг номингиз йўқ. Мен буни нотўғри деб ҳисоблайман Сиз қандай лавозимда ишлашни хохлайсиз? Василевский Бош штаб бошлиғи лавозимида ишлаш истагини билдирди. Сиз қуруқликдаги қўшинлар Бош қўмондони лавозимида ишласангиз бўладими? Бу кучлар бизнинг энг кўп сонли кучларимиз ҳисобланади».

Мен бу масала устида ўйламаганлигимни ва Марказий Комитет топширадиган ҳар қандай ишни бажаришга тайёрман, деб жавоб бердим.

Сталин сўзида давом этди: «Булганин Мудофаа халқ комиссарлиги тўғрисидаги низом лойиҳасини ҳам келтирди. Менимча Сиз келиб бу лойиҳа устида Булганин ва Василевский билан бирга ишласангиз. маъқул бўлади».

Орадан икки кун ўтгач мен Москвага келиб, Булганиннинг ҳузурига кирдим. У Сталин билан ўртамизда бўлган гапдан хабари борлиги учун анча питирлаб қолди.

Мудофаа халқ комиссарлиги тўғрисидаги низом лойиҳасини кўриб чиққандан кейин Қуролли Кучлар турлари бош қўмондонлари ва халқ комиссарининг биринчи ўринбосарининг ҳуқуқий мавқеи хусусида Булганин билан менинг ўртамда жиддий келишмовчилик келиб чиқди. Унинг лойиҳасига кўра бош қўмондонлар ўз амалий фаолиятларида мудофаа халқ комиссари билан эмас, балки унинг биринчи ўринбосари билан иш битиришлари керак эди. У ўз лойиҳасини ҳимоя қилиб. Мудофаа халқ комиссари Сталин партия ва давлат иши билан жуда банд, деб асослашга уринди.

«Бу сабаб эмас, — дедим мен Булганинга унинг далилларига ўрин қўймасликка уриниб, — Бугун халқ комиссари Сталин, эртага эса бошқа киши бўлиши мумкин. Қонунлар айрим шахслар учун эмас, балким конкрет лавозим учун ёзилади».

Булганин буларнинг ҳаммасини Сталинга бузиб тушунтирди ва шундай деб қўшиб қўйди: «Жуков — Совет Иттифоқи Маршали, у мен билан — генерал билан муомала қилмоқчи эмас». Булганиннинг бу йўли Сталиндан ўзига Совет Иттифоқи Маршали унвонини тилаб олишга қаратилган эди.

Ҳақиқатан ҳам, орадан бир кун ўтгандан кейин Булганинга Совет Иттифоқи Маршали унвонини бериш тўғрисида фармон чиқди, менга эса Сталин Халқ комиссарлиги тўғрисидаги низом устида ҳали ишлаш керак. деб айтди.

(Давоми тўртинчи бетда).

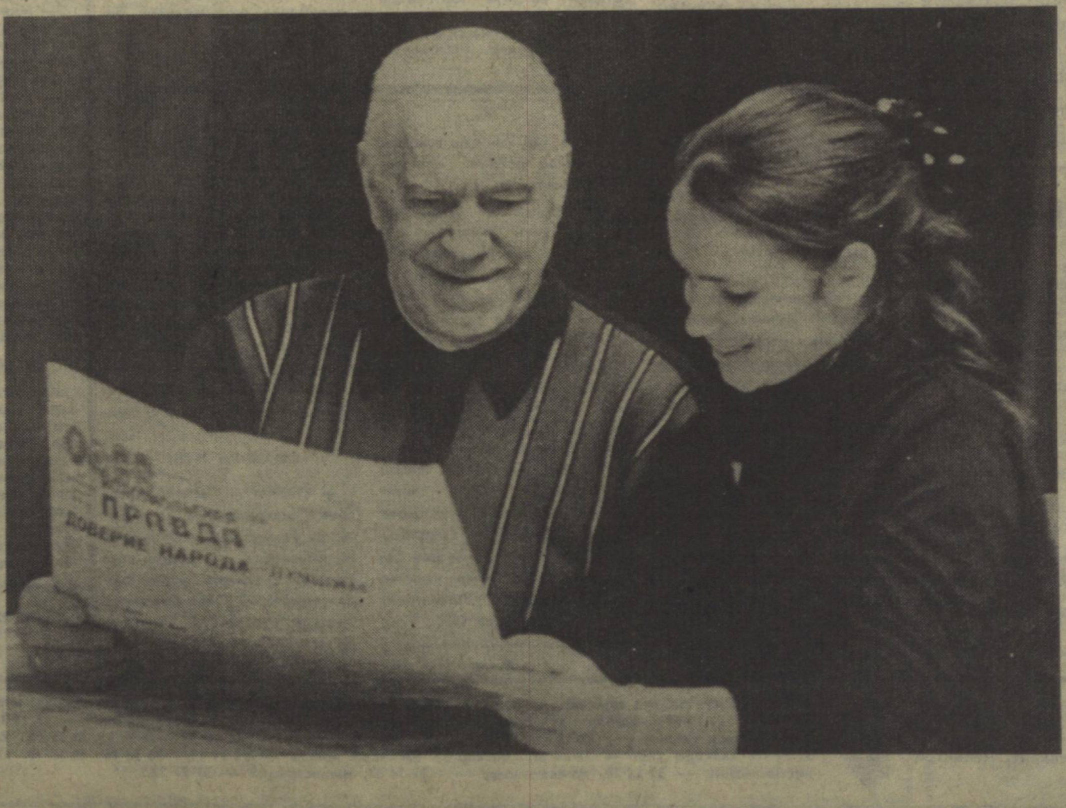

●Г. К. Жуков қизи Маша билан.

В. Песков фотоси (1970 йилда олинган сурат).

Сталин ҳақида икки оғиз сўз

(Давоми. Боши учинчи бетда).

Булганин Мудофаа халқ комиссарлиги бўйича Сталиннинг ўнг қўли бўлиб қолганлиги менга аён эди. Булганин ҳарбий ишни жуда ёмон билар, ва, албатта, оператив-стратегик масалаларда ҳеч нарсани тушунмас эди. Ўта сезгир, муғомбир одам бўлганидан Сталинга яқинлашиб, унинг ишончига кира билган эди.

Бу масала Қуролли кучлар учун янгилик эмаслигини Сталин тушунарди, албатта. Лекин, Булганин эпчил дипломат ва сўзсиз сажда қиладиган одам бўлганлиги учун керак эди. Булганин шахсан унинг учун ҳамма нарсага тайёр эканлигини Сталин биларди.

Мен Бош қўмондон ва Бош бошлиқ лавозимини ўринбосарим В. Д. Соколовскийга топшириб, Москвага келдим ва пиёда қўшинлар Бош қўмондони лавозимида ишга киришдим.

Бу вақтда катта ёшдаги солдатларни Армия ва Флотдан демобилизация қилиш ишлари асосан тугалланаётган эди. Қўшинлар ҳаёти ҳали нормал изга тушган эмас эди. Қўшинлар тартиби ва хизмати кўнгилдагидек даражада эмасди. Армияни нормал аҳволга келтирмоқ учун биз пиёда қўшинлар учун бир қанча ўқув-машқ тадбирларини ишлаб чиқдик ва пиёда қўшинлар Бош қўмондонининг 1946 йилга мўлжалланган жанговар тайёргарлик бўйича буйруғи лойиҳасини туздик.

Пиёда қўшинлар Бош қўмондони буйруғининг лойиҳаси Сталинга, бир нусхаси эса Булганинга юборилди.

Сталин Булганиннинг шипшитиши билан бу лойиҳага мени шунчаки муросаю-мадора учун қўшилган деб тушунди.

Сталин билан менинг ўртамда буйруқ лойиҳасининг мазмуни хусусида, айниқса, қуруқликдаги қўшинларни, Бош, қўмондонлик резервининг қисмлари ва бирлашмаларининг биргаликдаги дала ва қўмондонликнинг — штаб машқларига жалб этиш хусусида жуда катта ва нохуш гаплар бўлди.

Булганин бундай деди: «Жуков Бош қўмондонликнинг ҳамма резервларини Бош қўмондонликнинг ихтиёрига олмоқчи, бизни эса қуруқ қолдирмоқчи».

Мен бу — болаларнинг гапи, деб айтдим. Лекин менинг луқмам Сталинга ёқмади.

Менга буйруқ лойиҳасини қайта ишлаб чиқишни топширишди. Яна бир бор қайта ишлаб чиқдим, Сталин яна уни тасдиқламади.

А. М. Василевский менга: «Сталин Олий Қўмондонлик буйруғини эмас, балки Халқ комиссарлиги буйруғини чиқармоқчи», деб очиғини айтди.

Шунда менинг лойиҳамни олишди ва Мудофаа халқ комиссарлиги буйруғи сифатида қайта ишлаб чиқишди. Шу заҳотиёқ Сталин уни имзолади. Шундай бўлгани ҳам яхши эди. Мен ҳам Халқ комиссарлигининг эмас, балки Бош қўмондонлик буйруғини чиқариш фикрида туриб, нотўғри қилган эканман.

Вақт ўтган сари Булганин ва Сталин ўртасидаги ўзаро муносабатларда илиқлик анча юришиб кетди.

Менинг атрофимда қандайдир нохуш ишлар бўлаётганлигини сезардим. Ниҳоят, менинг учун жуда хунук бўлган воқеалар ҳам юз берди.

Сталин Бош Ҳарбий Кенгашни тўплади ва унга Сиёсий бюронинг ҳамма аъзолари, маршаллар, генераллар, шу жумладан Ф. И. Голиков ва А. В. Хрулёв ҳам таклиф этилди.

Мажлис залига Сталин кириб келди. У қора булутдек тунд эди. У бир сўз ҳам демасдан, чўнтагидан бир қоғоз олиб, уни Бош Ҳарбий Кенгаш секретари С. М. Штеменконинг олдига ташлади ва: «ўқинг» деди. Штеменко минбарга чиқиб ўқий бошлади. Бу турмада ётган ва давлат хавфсизлиги органлари ҳибсга олган собиқ адьютант подполковник Семочкин ва авиация Бош маршали А. Новиковдан маршал Жуков устидан ёзилган ариза эди. Ариза бир неча бетдан иборат бўлиб, унинг мазмуни асосан маршал Жуков Сталинга нисбатан самимий эмас, ўтган уруш вақтида асосий ишларни Сталин эмас, у—Жуков бажарган деб ҳисоблайди, Жуков бир неча бор Сталинга қарши гаплар айтган, деган мазмундан иборат эди. Жуков гўё уруш вақтида ўз атрофига бир гуруҳ норози генераллар ва офицерларни тўплаб олган эмиш.

Бу ариза ўқиб бўлингач, Сталин ўтирганлардан ўз фикрларини билдиришни сўради. Молотов, Берия ва Булганин сўзга чиқишди. Уларнинг ҳаммаси мени Сталиннинг менга яхши муносабатларига муносиб эмас, кеккайиб кетган ва нафақат Сиёсий бюро обрўйи билан, балки шахсан Сталин билан ҳам ҳисоблашмайди, унинг адабини бериб қўйиш ва ўз ўрнига қўйиб қўйиш керак, деб айтишди.

Генерал Голиков ҳам худди шу руҳда гапирди. Мен гўё уни 1943 йилда Харьков остоналарида фронт қўшинларининг муваффақиятсизликлари учун фронт қўмондонлиги вазифасидан беҳудага олиб ташлаган эмишман. Лекин сўзга чиққан маршалларнинг кўпчилиги мени қўллаб-қувватлашди. Бронетанк қўшинлари маршали П. С. Рибалко мени айниқса ёқлаб чиқди, мураккаб шароитларда ва ҳавфли дақиқаларда Жуков қўшинларга вазиятни тўғри баҳолашда ва душманни тор-мор келтиришда ёрдам берганлигини айтди.

Мажлиснинг оқибати шу бўлдики, мени пиёда қўшинлар Бош қўмондони лавозимидан олиб, Одесса ҳарбий округи қўшинларига қўмондонликка юборишди, бўлиб ўтган ВКП(б) Марказий Комитети Пленумида эса мени ҳеч бир асосланмаган ҳолда Марказий Комитет составидан чиқаришди. Пленумда А. Жданов: «Жуков ҳали ёш, Марказий Комитет учун етилган эмас», деб айтди.

1947 йилда генераллар ва офицерларнинг катта группаси ва асосан қачонлардир мен билан ишлаган кишилар қамоққа олинди. Қамалганлар орасида генераллардан Минюк, Филатов, Вареников, Куликов, 1-Белоруссия фронти Ҳарбий Кенгашининг собиқ аъзоси К. Ф. Телегин ва бошқалар бор эди. Уларнинг ҳаммасини Сталин раҳбарлигига қарши Жуков томонидан уюштирилган «ҳарбий исён» тайёрланганлигини тан олишга жисмонан мажбур қилишди.

Бу «ишга» Абакумов ва Берия бош бўлишди.

Уларнинг бутун ҳаракати мени қамашга қаратилди. Лекин Сталин менинг ҳарбий исён уюштиришга уринганлигимга ишонмади ва мени қамоққа олишларига розилик бермади.

Кейинчалик Хрушчев менга айтишича, Сталин Берияга бундай деган экан: «Жуков бундай иш қилади деганларнинг ҳеч бирига ишонмайман. Мен уни яхши биламан. У чўрткесар, дангал одам ва ҳар қандай кишининг кўзига тикка қараб туриб ҳар қандай нохуш гапни айта олади. Лекин у Марказий Комитетга қарши бормайди».

Шундай қилиб Сталин мени қамоққа олишларига йўл қўймади.

Абакумовнинг ўзини қамоққа олишганда шу нарса маълум бўлдики, у мудҳиш 1937—1939 йилларда бўлгани каби бу ишларнинг ҳаммасини атайлаб қилган экан.

Абакумов отиб ташланди, мени эса партия XIX съездида шахсан Сталиннинг ўзи КПСС Марказий Комитети составига киритишни тавсия этди.

Ана шу оғир вақтларда Сталин менинг ҳақимда ҳеч кимга ёмон сўз айтган эмас ва мен бундай холислиги учун ундан миннатдорман, албатта.

Материални М. Г. ЖУКОВА тайёрлади.
(«Правда», 1989 йил 20 январь)

ДЎСТЛИК БАЙРАМИ ТАРАДДУДИ

10-15 апрель кунлари Ўзбекистонда Иркутск маданияти кунлари ўтказилади. Сибирдаги энг қадимий шаҳарлардан бирининг тўрт юздан кўпроқ вакили республика аҳолисини Шарқий Сибирь халқларининг маданияти ва анъаналари билан таништиради.

Дўстлик байрами программасида Иркутск музейларининг фондларида сақланаётган манзарали-амалий санъат асарлари кўргазмаларини очиш, Иркутск ёзувчиларининг асарлари асосида суратга олинган ҳужжатли ва бадиий кинолентапарни намойиш қилиш кўзда тутилган. Профессионал артистлар ва музикачилар, бадиий-ҳаваскорлик коллективлари концерт берадилар. Байкал соҳилларидан келган меҳмонлар Тошкент, Жиззах, Самарқанд, Навоий саҳналарида Ўзбекистон маданият арбоблари, меҳнатчилари билан учрашадилар. Кунлар доирасида халқ ҳунармандларининг қўли билан ясалган буюмлар кўргазмаси очилиб, шу буюмларни сотиш мўлжалланмоқда.

Ўзбекистон Маданият министрлигида бўлиб ўтган амалий кенгашда бўлажак дўстлик байрамига қандай тайёргарлик кўрилаётганлиги ҳақида гаплашиб олинди, кенгашда Иркутск вакиллари қатнашдилар. Сибирдаги шаҳар вакиллари маданий ҳамкорлик доирасида Ўзбекистонга келадилар — республикамиз вакиллари яқиндагина Байкал соҳилларига дўстлик сафари қилган эдилар.

(ЎзТАГ).

• Тингланг, томоша қилинг

25 ЯНВАРЬ, ЧОРШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Кинопублицистика: экономика ва хўжалик ҳисоби. 10.05 Концерт. 10.55 Оламга саёҳат. 11.55 Янгиликлар. 12.05 «Дебют». 12.25 Ҳужжатли фильмлар. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Сайловлар олдидан. 16.20 Очиқ рояль. 16.55 Қишлоқ истиқболлари. 17.05 Инглиз тили — болаларга. 18.05 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 18.50 Сиз бунга қодирсиз. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Эфирда музика. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 Есенин ва Маяковскийга бағишланади. 23.15 Дунё воқеалари. 23.30 Ҳужжатли фильм. 24.00 Хушнуд этган кун.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Уй академияси. 9.45 Табиатшунослик. 10.05 Немис тили. 10.55 Илмий-оммабоп фильм. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.35 М. Горький. Болалик. 12.05 Немис тили. 13.05 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 2-серия. 14.20 Янгиликлар. 14.30 Концерт. 15.10 Ҳужжатли фильмлар. 17.40 Янгиликлар. 17.50 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 3-серия. 19.10 Янгра, гитара. 19.40 Украина ССР Давлат телерадиоси. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Спорт ва шахс. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 3-серия. 23.35 Чет эл эстрадаси артистларининг концерти. 00.35 Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 15.30 Телефильм. 16.35 А. П. Чехов. «Зўраки трагик». Теленовелла. 17.25 Ўқитувчи экрани. 18.00 Янгиликлар. 18.10 Санъат ғунчалари. 19.00 Спорт программаси. 19.30 Ҳиндистон республикаси эълон қилинган кунга. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Камолот сари. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 Пахтачилик: тажриба ва муаммолар. 22.40 Аёл эъзозланганда. 23.15 Ҳужжатли фильм.

ЎзТВ-II. 19.35 Телефильм. 20.30 Рассом ва китоб. 21.05 Тошкент студияси кўрсатади. 21.15 Оқшом эртаклари. **Фрунзе.** 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Хатар аломати». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 Бизга мактуб йўллабсиз. 9.30 Концерт. 9.45 Партиявий иш: шакл ва услубларнинг янгиланиши. 10.15 Фаровонлик йўлидан. 10.40 Қармоқ. 11.15 Юность. 12.00 Узбекистан индустриальний. 12.30 Қирғизистон ССР халқ артисти Т. Бадинов куйлайди. 12.50 Шеърий лаҳзалар. 13.00 Ўзбекистон чорвадори. 13.30 Т. Мяга куйлайди. 14.00 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 Ж. Жабборов ҳикоялари. 15.50 В. И. Лениннинг «Европа ва Америка ишчиларига хат»и эълон қилинганлигининг 70 йиллигига. 16.00 Қизил! Сариқ! Яшил! 18.15 Қишлоқ ҳаёти. 18.30 Созандалар ҳақида ҳикоялар. 19.20 Аланга. 19.40 Қайта қуриш радиоанкетаси. 20.15 Янги музикали ёзувлар. 21.10 Она табиатни эъзозлайлик. 21.30 Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 21.50 Халқаро кундалик. 22.45 Музикали ҳаёт янгиликлари. 23.20 Келажак адреси. 23.45 Р. Алиева куйлайди.

ТОЖИКИСТОНДА КУЧЛИ ЗИЛЗИЛА

ДУШАНБЕ, 23 январь. (ТАСС). Олдин хабар қилинганидек, Совет Тожикистони территориясида кучли зилзила бўлди. Республика пойтахтидан 30 километр жануби-ғарбда жойлашган зилзила маркази аҳоли зич жойлашган Ҳисор қишлоқ хўжалик районига тўғри келди.

Шарора, Кулипоён ва Оқулиболо қишлоқларига айниқса қаттиқ шикаст етди. Ана шу қишлоқларга тушган улкан кўчки етти балли ер ости силкинишининг вайрон қилувчи кучини ошириб юборди. Шарора қишлоғининг учдан бир қисми 15 метрлик кўчки остида қолди, бу ерда юзлаб одамлар ҳалок бўлди. Оқулиболо қишлоғидан 70 дан ортиқ киши тупроқ тагида қолиб кетди. Қишлоқнинг энг кекса кишиси, Карл Маркс номли колхоз раиси Хайрулло Йўлдошевнинг гапларига қараганда, деҳқон хонадонларининг ярми, болалар боғчалари, магазинлар, маиший муассасалар вайрон бўлди. Колхоз хўжалигига катта зарар етди, аммо шу соатларда колхоз раиси фақат бир нарса — жабрдийдаларга бошпана бериш, уларни тўйдириш, ёқилғи билан таъминлаш ҳақида жон куйдирмоқда. Овқатланишни ташкил этиш осонроқ — колхоз ошпазлари очиқ жойда палов ва шўрва пиширишмоқда, нон ёпишмоқда. Колхоз омборларидан озиқ-овқат маҳсулотлари текинга берилмоқда. Қўшни районлардан ҳам озиқ-овқат келтирилмоқда.

Дастлабки маълумотларга қараганда, зилзиладан мингга яқин одам нобуд бўлди. Район халқ хўжалигига жуда катта зарар етди. Тожикистон ҳукуматининг фавқулодда комиссияси зилзила етказган зарарни аниқламоқда. Ўнлаб километр йўл, алоқа линиялари вайрон бўлди. Минглаб чорва моллар кўчки тагида қолди.

Зилзиладан шикастланган районда Душанбе ва атроф районлардан келган қутқарувчилар бригадалари ишлаяпти. Қудратли техника— экскаваторлар, бульдозерлар, автокранлар келмоқда. Маҳаллий ҳокимият жабрдийдаларни медицина ёрдами, озиқ-овқат маҳсулотлари, вақтинча уй-жой билан таъминлаш чораларини кўрмоқда.

Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари К. Маҳкамов билан республика Министрлар Советининг Раиси И. Ҳаёев кулфат юз берган районда бўлдилар.

Ҳаво кемаларининг хавфсизлигини таъминлашда аэропорт контроль-диспетчерлик пункти ходимларининг хизматлари каттадир. Суратда: Тошкент аэропорти контроль-диспетчерлик пункти катта инженери С. Воллернер ва Ю. Хван. Улар ҳар қандай мураккаб шароитда ҳам ишбилармонлик, дадиллик ва юксак маҳорат кўрсатишмоқда.

М. НАЗАРОВ фотоси.

Қизиқ гаплар

НОЁБ ТОПИЛМА

Қадимги Руминиянинг марказий шаҳарларидан бири Констанцада 1987 йил февраль ойида янги водопровод йўли ўтқазилаётган эди. Шу пайт ишчилар қазилаётган ердан III—IV асрларга оид, жуда яхши сақланган сағанани кўриб қолишди. Унинг деворларида кишилар, ҳайвонлар ва табиат манзараси тасвирланган эди. Деворлардан бирида маърака маросими тасвирланган бўлиб, думалоқ стол атрофида ўтирган беш кишига икки қул мусаллас қуйиб беряпти. Экспертларнинг таъкидлашича, бу Жануби-шарқий Европада камдан-кам учрайдиган антик даврга оид ноёб санъат асаридир. Энди эса сағана таъмирланиб, ноёб ёдгорликлар рўйхатига киритилди ва давлат муҳофазасига олинди.

НАФАС ОЛИШНИ ЕНГИЛЛАШТИРАДИ

Токиодаги йирик универмаглардан бирида «Кислород бари» очилди. Бу ерда ўтириб, уч минут давомида ялпиз, кофе, лимон ёки қўзиқорин ҳидли тоза кислороддан нафас олиш мумкин. Аэрозол баллончаларга жойлашган «кислород»ни уйга олиб кетиш ҳам мумкин. У 80 маротаба нафас олиш учун етарли.

БРОНЗА АСРИДАГИ МАМЛАКАТ

Британия территориясида бронза асри бир ярим минг йилга яқин давом этган. Бу тўғридаги маълумотлар жуда кам бўлиб, ҳеч қандай ёдгорлик ва бирон-бир ёзма манбалар сақланмаган.

Мана, ниҳоят Шарқий Англиянинг Питерборо шаҳрига яқин ердан уч минг йил аввал қурилган бинонинг қолдиғи топилди. Қадимги шаҳарчани археолог Фрэнсис Прайор қадимги Рим йўлидаги торф батқоқлигида тўққиз метр чуқурликдан ковлаб топди.

— Менинг фикримча, бу Европада ҳозиргача сақланаётган қадимги ва энг ноёб топилмадир, — дейди Прайор.

Бино тўғри бурчакли, кенглиги олти, узунлиги 18 метрли, оғир тўсинлардан қурилган. Бу тўсинлар ҳеч бир шикаст етмай сақланган. Шу яқинда бошқа уйларнинг қолдиқлари ҳам бор. Демак, бу ерда кичик бир қишлоқ жойлашган бўлса керак. Қадимги бу бинонинг остидан сопол парчалари, кремний бўлаклари, уруғликлар, ҳайвон суяклари топилдики, буларнинг ҳаммаси сирли бронза асридаги Британиянинг қандайлигини акс эттиради.

СЕРОҚСИЛ КАРТОШКА

Картошка энг мазали озиқ-овқат маҳсулоти ҳисобланади, лекин унда углевод ниҳоятда кўп. Лиме (Перу)даги картошкани тадқиқ этиш Халқаро марказининг мутахассислари унинг икки баравар зиёд оқсил моддали янги навини етиштиришди. Бундай картошкада углевод ҳам, оқсил ҳам етарлича бўлади.

Редактор
У. УСМОНОВ.

ССС Р СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ МИНИСТРЛИГИДА

Бу гал хавф-хатар рўй берган пайтда биринчилардан бўлиб медиклар ёрдамга келдилар. СССР Соғлиқни сақлаш министрлигида ТАСС мухбирига маълум қилишларича, Тожикистонда зилзила рўй бергандан кейин дастлабки соатлардаёқ Душанбедан табиий офат рўй берган жойга 35 та ихтисослаштирилган медицина бригадаси юборилди. Азият чекканларга дастлабки ёрдам берилди. Ҳозирча Душанбенинг медицина муассасаларида 104 киши шифохонага ётқизилди. Пойтахтдаги илмий-тадқиқот институтларининг мутахассисларидан иборат группа шошилинч равишда Москвадан учиб келди. Улар бир марта фойдаланиладиган шприцлардан тортиб, «сунъий буйрак» аппаратларигача барча зарур нарсаларни ўзлари билан бирга олиб келдилар. Агар зарурат туғилса, врачларнинг қўшимча группалари офат рўй берган районга жўнаб кетишга шай турибдилар.

ҚАРДОШЛАРНИ КУЛФАТДА ҚОЛДИРМАЙМИЗ

Ўзбекистон меҳнаткашлари қўшни республикада рўй берган кучли зилзилани эшитиб қаттиқ қайғурдилар.

24 январь куни Тошкентдан Душанбега самолётда яра боғлаш материаллари, иссиқ кийим-кечак, кўрпа-тўшакларнинг дастлабки туркуми юборилди. Республика Қизил ярим ой жамияти табиий офатдан зарар кўрганларга ёрдам учун 15 минг сўм пул ўтказди. Республика «Узторгодежда» идораси билан «Узбекгеофизика» бирлашмасининг ходимлари тожик қардошларга керакли буюмларни зудлик билан йиғишга ёрдам бердилар.

— Тошкент, Газли, Назарбек зилзилаларидан кейин тожик қўшниларнинг берган ёрдами яхши эсимизда, дейди Ўзбекистон Қизил ярим ой жамияти Марказий Комитетининг раиси О. Воҳидова. — Бизнинг регионимизда тез-тез содир бўлиб турган ер ости офати қардошлик алоқаларининг naқадар теранлигини ҳам юзага чиқармоқда. Бизнинг республикамизда шундай бўлган эди, Арманистонда ҳам шундай бўлди ва бўлаяпти, Тожикистонда ҳам шундай бўлади. Ўзбекистоннинг бутун аҳолиси Ҳисор зилзиласидан азият чеккан кишиларга ҳар томонлама мадад бериш тўғрисидаги даъватга лаббай, деб жавоб беришларига ишончим комил.

(ЎзТАГ).

Оммавий-мудофаа ишлари ойлиги

Республикада Совет Қуролли Кучларининг 71 йиллигига бағишланган оммавий-мудофаа ишлари ойлиги бошланди. Оммавий-мудофаа ишлари ойлигининг 23 январь куни Тошкентда очилишида Ўзбекистон ДОСААФ Марказий Комитетининг раиси генерал-лейтенант А. М. Ҳожибоев ва Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи сиёсий бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари генерал-майор Ю. И. Панкратов сўзга чиқдилар.

Ойлик давомида меҳнат коллективлари, касаба союз, комсомол, ДОСААФ ташкилотлари ва ўқув юртларида Қуролли Кучлар ветеранлари, интернационалчи-жангчилар билан учрашувлар ўтказилади, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг тарих музейига экскурсия уюштирилади, ҳарбий қисмлар ва бўлинмаларга борилади, кўпдан-кўп спорт мусобақалари ўтказилади. Оммавий-мудофаа ишлари ойлиги спортнинг ҳарбий-амалий турлари бўйича республика мусобақалари билан тугайди.

(ЎзТАГ).

• Спорт

РЕКОРДНИНГ ЯНГИЛАНИШИ

✦ ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. Республикамиз спортчилари мавсумни кўтаринки руҳда бошлашмоқда. Айниқса лангар билан сакраш усталари юқори натижалар кўрсатиб, мутахассисларни мамнун этишмоқда. «Олимпиада-88» кумуш медали совриндори, тошкентлик Радион Гатауллин «Ёшлик» спорт аренасида СССР кубоги учун ўтказилган зонал мусобақада 590 сантиметрли маррадан ўтолмай, мухлисларни бироз ранжитган эди. Афтидан сакровчиларга шаҳарларнинг об-ҳавоси ҳам «таъсир» ўтказадиган кўринади. Спортчимиз Минск шаҳрида ўтказилган мусобақада 560 сантиметрли натижа билан фахрли иккинчи ўринни эгаллади.

Ленинградда В. Алексеев хотираси учун ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақасида эса Радионнинг омади келди. У биринчи уринишда 590 сантиметрли баландга сакраб, олқишга сазовор бўлди. Иккинчи уринишда эса бир йўла 6 метрлик маррадан ўтишга ҳаракат қилди. Бунга ҳам эришди. Ана шу тариқа ёпиқ майдонда бурноғи йили донецклик С. Бубка ўрнатган жаҳон рекордини (597 см) 3 сантиметрга яхшилашга муваффақ бўлди. Радионнинг ҳамшаҳри В. Ишутин 575 сантиметрли баландга сакраш билан иккинчи ўринни эгаллади. Ленинградлик И. Транденков (570 см) фахрли учинчи ўринни олди.

ИМКОНИЯТ БОЙ БЕРИЛДИ

✦ ВОЛЕЙБОЛ. Тошкентдаги «Юбилей» спорт саройида аёллар командалари ўртасида мамлакат чемпионатининг навбатдаги тур ўйинлари ўтказилмоқда. Тошкентнинг «Автомобилист» қизлари Ворошиловграднинг «Искра» коллективи билан ўйнаб (0:3), имкониятни бой беришди. Бокунинг БЗБК командаси «Уралочка-2» волейболчиларидан устун (3:2) келди.

ФАХРЛИ ЎРИН

✦ ТЕННИС. Днепродзержинск шаҳрида ўсмирлар ўртасида ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақасида яккама-якка баҳслар қизиқарли ўтди. Бунда тошкентлик Олег Огородов маҳорат кўрсатиб, ғолиблик супасига кўтарилди.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ФАН ВА ТЕХНИКА СОҲАСИДА БЕРУНИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИДАН

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги фан ва техника соҳасида Беруний номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотлари комитети 1989 йилда Ўзбекистон ССР Давлат мукофотларига тақдим этиладиган ишларни қабул қилади.

Давлат мукофотларига тақдим этиладиган ишларни кўрсатиш юксак талабчанликни тақозо этади. Мукофотга тақдим этилаётган ишларнинг илмий ва илмий-техника қийматига, коллектив томонидан ишлаб чиқилган ишларни тавсия этиш пайтида эса, илмий ишлар муаллифларидан ҳар бирининг унга қўшган илмий ва илмий-техника ҳиссаси даражасини ҳар томонлама муҳокама этиб, унга тегишлича баҳо беришни талаб этади. Муаллифлар коллективи қаторига фақат асосий ижрочиларнигина киритиш шарт.

Сўнгги икки йил мобайнида босилиб чиққан ёки халқ хўжалигига жорий қилинган ишлар кўриб чиқиш учун қабул қилинади, аммо мазкур ишлар муддати улар тавсия этилгунга қадар ярим йилдан кеч бўлмаслиги лозим.

Ишлар — 1989 йил 1 апрелгача қабул қилинади.

Мукофотга тавсия этиш шартлари билан боғлиқ барча саволлар юзасидан қуйидаги адресдаги Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Беруний номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотлари комитетига мурожаат қилинсин: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Гоголь кўчаси, 70-уй, 7-хона. Телефон: 33-74-82.

РЕСПУБЛИКА РУС ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

кафедралар бўйича профессор-ўқитувчилар составидаги вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Мудирлар: гражданмудофааси, фалсафа, нутқ пропедевтикаси ва уни ривожлантириш;

катта ўқитувчилар: рус тили (2), илмий коммунизм, педагогика ва психология, сиёсий иқтисод (2), совет адабиёти (2), 2-амалий курс, нутқ маданияти ва таълимнинг техник воситалари;

ўқитувчилар: КПСС тарихи (2), рус тили тарихи ва диалектологияси, 1, 2-рус тили амалий курси (7), 1-ҳозирги замон рус тили, тарбиявий ишлар методикаси, рус адабиёти (3), илмий коммунизм, нутқ маданияти ва таълимнинг техник воситалари;

доцентлар: умумий тилшунослик, нутқ маданияти ва таълимнинг техник воситалари, рус тили билан солиштирма она тилиси, рус адабиёти, рус тилшунослиги.

Конкурс муддати — 13 февралгача.

Бизнинг адрес: 700110, Тошкент шаҳри, Решетов кўчаси, 4-уй.

●

Республика ва шаҳар корхоналарининг раҳбарлари

ДИҚҚАТИГА!

«ЎЗБЕКИСТОН ССР ВА ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» НОМЛИ ТОШКЕНТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТИКУВЧИЛИК БИРЛАШМАСИ

ТАШКИЛОТЛАРГА иш қўлқопларини пул ўтказиш йўли билан
РЕАЛИЗАЦИЯ ҚИЛАДИ

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Энгельс кўчаси, 60-уй. Телефон: 35-16-12.

«Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги» номли Тошкент ишлаб чиқариш тикувчилик бирлашмаси. «СОЮЗРЕКЛАМА» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

●

Ташкилотлар ва корхоналарнинг раҳбарлари диққатига!
Бухоро шаҳрида жойлашган «ОПРОМСТРОЙ»нинг «УзАГР» УРСига қарашли
7-ОРС
ТУГАТИЛДИ

Даъволар 14 февралгача қуйидаги адресда қабул қилинади: 700084, Тошкент шаҳри, Муртазоев кўчаси, 40-уй. Телефонлар: 35-14-66, 35-16-72; шунингдек 705019, Бухоро шаҳри, Ульянов кўчаси, 10-уй. Телефонлар: 39-673, 36-335, 38-422.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 25/I да **Икки дил достони,** 26/I да **Сўғд элининг қоплони.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 25/I да **Зўлдир,** 26/I да **Ака-ука совчилар.**

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«ДЕНГИЗ ҲАЙВОНЛАРИ» аттракционининг янги программаси** (19.30).

Ўзбекистон ССР Меҳнат ва социал таъминот давлат комитети, республика аҳамиятидаги шахсий пенсионер, 1954 йилдан КПСС аъзоси, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси

Содиқжон СОБИРОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Меҳнат ва социал таъминот давлат комитети Бутуниттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсионер, 1946 йилдан КПСС аъзоси

Турғун РАЖАБОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р — 01016. Б. — 21. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12